

Tampereen kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polut 2025–2035

Visio 2035, toimenpide-ehdotukset ja mittarit

LIITE 1: Aktiivisen oppijan toimintaedellytykset

LIITE 2: Tampereen kaupungin opinpolut

LIITE 3: Koulutus elinvoiman moottorina

LIITE 4: Suuret muutosajurit

TAMPERE

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	4
Johdanto.....	6
Koulutuksen polun visio 2035 ja toimenpide-ehdotukset	8
Toimenpide-ehdotukset.....	10
Seuranta ja arviointi.....	14
Yhteenveto.....	15

LIITE 1: Aktiivisen oppijan toimintaedellytykset 17

1 Oppimisen mahdollisuudet ja edellytykset:	
ihanteena sivistynyt ja älyllisesti kiinnostunut ihminen	17
1.1 Oppimisen mahdollisuudet.....	17
1.1.1 Luku- ja kirjoitustaito	18
1.2 Oppimisen edellytykset	19
1.2.1 Osallisuus ja yhteisöllisyys.....	19
1.2.2 Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja esteettömyys	19
1.2.3 Turvallisuus ja kiusaamisen ehkäisy	20
1.2.4 Perhe oppijan tukena	21
1.2.5 Kulttuuri ja vapaa-aika.....	22
1.2.6 Pedagogiikka ja opiskeluhoito hyvinvoinnin edistäjänä	22

LIITE 2: Tampereen kaupungin opinpolut 23

2 Ehea opinpolku.....	23
2.1 Kasvun- ja opinpolku alkaa varhaiskasvatuksesta.....	23
2.2 Perusopetus.....	24
2.3 Toinen aste.....	24
2.4 Oppivelvollisuus	26
2.5 Oppimisen tuki varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.....	27

LIITE 3: Koulutus elinvoiman moottorina 28

3 Osaavan työvoiman saatavuus ja henkilöstön osaaminen	28
3.1 Elinkeinoelämän osaajatarpeisiin vastaaminen	28
3.2 Henkilöstön saatavuuden ja osaamisen varmistaminen.....	29
3.3 Opiskelijat työllistyvät ja jatkavat jatko-opintoihin	29
3.3.1 Työelämäkasvatuspolku	30
3.3.2 Työelämäyhteistyö oppilaitoksissa	30
3.3.3 Korkeakouluyhteistyö oppilaitoksissa	31
3.4 Tampereen seudun työväenopisto	32
3.5 Yksityiset koulutuksenjärjestäjät	32

LIITE 4: Suuret muutosajurit 33

4 Uudistuva koulutusorganisaatio	33
4.1 Kasvava kaupunki	33
4.2 Kaupungin palveluverkkosuunnittelu	34
4.3 Kansainvälistyvä kaupunki.....	35
4.4 Segregaation ehkäisy	37
4.5 Digitalisaatio ja tekoäly.....	38
4.5.1 Tampereen kaupungin kasvatuksen ja opetuksen digivisio	38
4.5.2 ICT-infrastruktuurin kehittäminen	39
4.6 Kestävä koulutus	40
4.7 Koulutuksen kehittäminen.....	41
Toimenpidekokonaisuus.....	42
Lähteet.....	42
5 Sisäinen viittausmatriisi	42

TIIVISTELMÄ

Tampere on Suomen johtava koulutuskaupunki, jossa jokainen oppija kohdataan yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polku 2025–2035 on koottu osallistaen yli tuhatta eri-ikäistä ja eritaustaista tamperelaista. Asiakirja kuvaa kaupungin eheän opinpolun varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle sekä asettaa tavoitteita korkeakoulutukseen ja työllistymiseen. Keskeiset tavoitteet ovat koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen, oppimisen ilon ja osallisuuden lisääminen sekä osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen.

Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polku 2025–2035 korostaa hyvien oppimistuloksien taustalla vaikuttavia tekijöitä: tuen merkitystä, yhteisöllisyyden myönteisiä vaikutuksia, yksilöllisiä oppimispolkuja ja digitaalisuuden hyödyntämistä. Kaikkien oppijoiden monilukutaitoa kehitetään koko koulutuspolun ajan, ja erityisesti kiinnitetään huomiota monikielisten oppijoiden suomen kielen osaamiseen, mitä vahvistetaan varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen.

Pedagogiikan kehittäminen ja oppimisen tukeminen oppijalähtöisesti ovat opettajan työn keskeisiä keinoja mahdollistaa onnistunut kasvun- ja opinpolku. Tuen merkitys korostuu varhaisina vuosina ja nivelvaiheissa oikea-aikaisena ja -tasoisena tukena yksilöllisten tavoitteiden saavuttamiselle. Toimenpide-ehdotuksissa painotetaan yhteistyötä eri koulutusasteiden, perheiden ja työelämän kanssa. Koulutuksen tulee olla joustavaa, saavutettavaa ja motivoivaa.

Tampereella koulutus nähdään investointina tulevaisuuteen, mikä tukee yksilön kasvua ja kaupungin elinvoimaa. Se rakentaa yhteisöllisyyttä, sivistystä ja kestävästä kehitystä. Kasvun- ja opinpolku tarjoaa jokaiselle oppijalle mahdollisuuden kasvaa omana itsenään, saavuttaa potentiaalinsa ja osallistua yhteisöön merkityksellisellä tavalla. Oppimisen ilo, osallisuus ja turvallisuus vahvistuvat päiväkotij- ja kouluympäristöissä.

Painopiste on opinpolun alkuvaiheessa oppijan perustaidoissa ja kiireettömissä kohtaamisissa. Turvallinen oppimisympäristö, mielenterveyden ennaltaehkäisevät tukitoimet ja kiusaamisen ehkäisy ovat keskeisiä painopistealueita. Toisella asteella painottuvat jatko-opinto- ja työelämävalmiuksien ja taitojen kartuttaminen. Tekoälyä ja digitaalisia ratkaisuja hyödynnetään pedagogisin perustein yksilöllisen ohjauksen tukena.

Toimenpide-ehdotukset on jaettu kuuteen osioon: Oppimisen ilo ja osallisuus, joustavat ja yksilölliset oppimispolut, turvallinen ja välittävä koulutus, tuki ja siirtymät, yhteistyö ja rakenteet sekä työelämävalmiudet ja osaaminen. Niiden onnistumista seurataan vuosittain eri indikaattoreilla, kuten oppimistulosten kehittymisellä, opiskelijoiden hyvinvoinnilla ja koulutuksen saavutettavuudella. Tampereen kaupunki sitoutuu koulutuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen elinvoiman, osallisuuden ja kestävä tulevaisuuden moottorina.

Kuva: Visit Tampere Oy / Laura Vanzo

JOHDANTO

Koulutus on yksi kaupungin tärkeimmistä tehtävistä osana tulevaisuusinvestointia, joka osaltaan rakentaa sivistystä, osaamista, työllisyyttä ja innovaatioita. Tampereella koulutusta on aina arvostettu osana vahvaa sivistysperinnettä, ja kaupungin kasvaessa nopeasti koulutuksen merkitys korostuu entisestään sen palveluissa. Tarvitsemme kaikkien tamperelaisten osaamista ja arvostamme kaikkea koulutusta.

Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polku 2025–2035 kuvaa Tampereen kaupungin tahtotilan koulutuksen kehittämiseen vuoteen 2035 ja eheän opinpolun varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Keskeisiä tavoitteita on myös korkeakoulutuksen ja työllistymisen mahdollisuuksien lisäämisessä. Koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen, osallisuuden lisääminen sekä osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen ovat elinvoiman perustekijöitä. Oppimisen ilon tuottaminen parantaa elinikäisen oppimisen polun mahdollisuutta.

Dokumentin laatimisen lähtökohtina ovat olleet Tampereen kaupunkistrategian ja Ilmari Nurmisen pormestariohjelman kirjaukset, ja se on jatkumo Tampereen koulutuspoliittiselle ohjelmalle 2019–2025. Olennainen osa tätä työtä on ollut laaja osallistaminen. Dokumentin laatimiseen on osallistunut yhteensä yli tuhat henkilöä: opettajia, oppilaita, lapsia, nuoria, huoltajia, kuntalaisia sekä korkeakouluyhteisön opettajia ja opiskelijoita. Sidosryhmien näkemyksiä koottiin työpajoissa ja kyselyin. Lisäksi Tampereen kaupungin eri organisaatioiden osaamista ja asiantuntemusta on hyödynnetty laajasti toimintaympäristön nykytilan ja kehityskohteiden kuvaamisessa.

Koulutuspolitiikka on paitsi kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestämistä, niin myös strateginen väline. Sen avulla vaikutetaan kaupungin elinvoimaan, kansainväliseen houkuttelevuuteen ja tulopohjan kestävyYTEEN. Koulutuksen kehittämiseksi tehtävät päätökset pohjautuvat tutkittuun tietoon. Tampereen erityispiirteenä on laaja, yhtenäinen ja monipuolinen koulutuspolku varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen sekä vapaaseen sivistystyöhön. Tämä mahdollistaa jatkuvan oppimisen kaikille kaupunkilaisille.

Koulutus on keskeinen osa kaupungin elinkeinopolitiikkaa. Koulutusjärjestelmän tehtävänä on vastata yritysten ja palveluiden osaavan työvoiman tarpeeseen ennakkoivasti ja ketterästi. Koulutus luo perustan uusille innovaatioille, yrittäjyydelle ja tutkimukselle. Ne synnyttävät työpaikkoja vahvistaen kaupungin taloudellista kestävyYTTÄ.

Koulutuksella on myös itseisarvo – se vahvistaa yksilön osallisuutta, kriittistä ajattelua ja kykyä toimia vastuullisena kansalaisena. Tampereen kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polku 2025–2035 kokoaa yhteen kaupungin eri toimialojen tavoitteet ja konkretisoi tamperelaisen kasvun, opin ja koulutuksen polun. Se on kutsu yhteiseen työhön, jossa jokainen tamperelainen – oppija, opettaja, työnantaja ja päättäjä – on mukana rakentamassa osaavaa, sivistynyttä ja kestäväYTTÄ tulevaisuutta.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Hoppo

KOULUTUKSEN POLUN VISIO 2035 JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

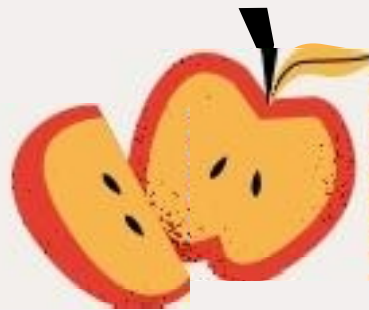
**Tampere on Suomen
johtava osaamisen ja
koulutuksen kaupunki.**

**Jokaisella on mahdollisuus
kasvaa omana itsenään,
oppia, kehittyä ja
saavuttaa potentiaalinsa.
Oppimisen ilo, osallisuus
ja turvallisuus
vahvistuvat.**

**YHDESSÄ TEKEMISEN KULTTUURI
PARHAAT OPPIMISTULOKSET
YHDENVERTAISUUS
YHTEISÖLLISYYS**

**HYVINVOINTI
DIGITALISAATIO
TUTKIMUSPERUSTAISUUS
MONILUKUTAITO | TEKOÄLY
VASTAKKAINASETTELU POISSA
OPPIMISEN ILO | VASTUULLISUUS
MONIKULTTUURISUUS | KOULUTUS
LUPA EPÄONNISTUA | YHDESSÄOLO
TURVALLINEN TILA | OSAAMINEN
AKTIIVINEN OPPIJA | LEIKKI
YRITTÄJÄMÄISYYS | TYÖLLISTYMINEN
YHDESSÄOLO | TULEVAISUUDENUSKO
LUKEMINEN, KIRJOITTAMINEN JA LASKEMINEN**

Toimenpide-ehdotukset

1. Oppimisen ilo ja osallisuus

- Mahdollistamme yksilölliset kohtaamiset.
- Kannustamme oppijoita uteliaisuuteen ja aktiivisuuteen.
- Vahvistamme opetuksen laatua pedagogiikan kehittämisellä.
- Tuemme henkilöstön jatkuvaa ammatillista oppimista ja tutkimustiedon hyödyntämistä.

Oppiminen perustuu oppijan omaan aktiivisuuteen ja vuorovaikutukseen. Tampereen kaupungin järjestämän kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen tavoitteena on kasvattaa tamperelaisista älyllisesti uteliaita, vastuullisia sekä yhteisöllisiä kansalaisia, jotka kykenevät toimimaan muuttuvassa maailmassa rakentavasti ja kriittisesti tietoa hyödyntäen.

Lukutaitostrategian avulla kannustamme oppijoita uteliaisuuteen ja oppimisen iloon elämyksellisellä pedagogiikalla. Tavoitteena on kehittää kaikenikäisten ja kaikkien kieliryhmien lukutaitoa. Lukemiseen innostaminen on keskeinen strateginen toimenpide.

Digitalisaatio on opetuksen järjestämisen väline, jota tulee käyttää pedagogisesti perustellusti opetussuunnitelmallisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tulevaisuuden oppimisympäristöt ovat digitaalisempia kuin nyt, ja haluamme olla edelläkävijä uusien tarkoituksenmukaisten teknologioiden käyttöönotossa. Vahvistamme henkilöstön digiosaamista suunnitelmallisesti.

Katso liite 1: Aktiivisen oppijan toimintaedellytykset ja liite 3: Koulutus elinvoiman moottorina

2. Joustavat ja yksilölliset oppimispolut

- Kohtaamme jokaisen oppijan yksilöllisesti erityistarpeet tunnistaen.
- Laajennamme verkko-opintojen ja etäopetuksen mahdollisuuksia.
- Mahdollistamme ristiin opiskelun yli oppilaitos-, oppiaste- ja kuntarajojen.
- Kehitämme tamperelaisen mallin tukemaan tekoälyn hyödyntämistä opettamisen, ohjauksen ja oppimisen tukena.

Tamperelaisessa koulutuksessa jokainen oppija kohdataan yksilönä. Erilaiset oppijan identiteettiä määrittävät tekijät huomioidaan osana yksilön elämään ja kokemuksiin vaikuttavina seikkoina tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Toisen asteen aikana tapahtuva korkeakouluopintoihin tutustuminen vahvistaa opiskelijoiden uskoa omaan opiskelukykyihinsä. Korkeakoulu- ja väyläopintoja kehitetään ja laajennetaan, jotta kynnys hakeutua korkeakouluun madaltuu ja siirtyä korkeas-

teen oppilaitoksiin helpottuu.

Ristiinopiskelua kehitetään opintojen rikastamiseksi ja oman koulutuspolun vahvistamiseksi. Verkko-opetus mahdollistaa yksilölliset oppimispolut, ja ohjauspalveluita digitalisoidaan tekoälyn avulla saavutettaviksi.

Katso liite 2: Tampereen kaupungin opinpolut ja liite 4: Suuret muutosajurit kohta 4.5

3. Turvallinen ja välittävä oppimisympäristö

- Kehitämme henkilöstön pedagogista osaamista vahvistamaan oppijoiden mielenterveyttä, kokonaishyvinvointia sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja.
- Edistämme kaikki osaltamme oppimisympäristöjen turvallisuutta. Tiivistämme entisestään yhteistyötä järjestöjen, poliisin ja hyvinvointialueiden kanssa.
- Vahvistamme turvallisuustoimijuutta osana arjen yhteisöllisyyttä.
- Torjumme alueellista sekä yksilön taustoista johtuvaa segregatiota. Kavennamme määrätietoisesti oppijoiden oppimisen edellytysten eroja.

Tampereen kaupunki edistää kaikessa toiminnassaan turvallisemman tilan periaatteita: yhdenvertaisuutta, saavutettavuutta ja esteettömyyttä. Epäasialliseen käytökseen puututaan, ja kouluilla on keskeinen rooli säännöllisesti arvioitavissa ja kehitettävissä kiusaamisen ehkäisemismalleissa.

Koulutuksenjärjestäjän tärkein keino opiskelijan mielen hyvinvoinnin vahvistamisessa on pedagogiikka, joka kattaa kognitiivisen oppimisen lisäksi myös emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen. Sen avulla varmistetaan työrauha, hallitaan opintojen kuormitettavuutta ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä. Erityistä huomiota kiinnitetään pedagogiseen turvallisuuteen ja oppimista ohjataan ikätasoisesti sekä kannustavasti.

Turvallisuustoimijuudella tarkoitetaan oppijoiden ja opetushenkilöstön sitoutumista kehittää ja ylläpitää oman osaamisensa mukaisesti turvallisuuskult-

tuuria, jossa tilat palvelevat turvallista oppimista ja leikkiä sekä ilmapiiri sosiaalista yhteenkuuluvuutta: uskallusta oppia ja erehtyä.

Segregaatiolla tarkoitetaan sosiaalista eriytymistä, ja se voi ilmetä yksilö- tai aluetasolla. Huono-osaisuuden kasaantuminen tietyille alueille vaikuttaa lasten ja nuorten tulevaisuuden koulutus- ja työllistymiskymiin. Toisaalta myös tyttöjen ja poikien osaamisen eriytyminen johtaa sukupuolittuneisiin uravalintoihin. Segregaation vaikutuksia ehkäistään paitsi kaupunkisuunnittelun, myös kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen keinoin.

Katso liite 1: Aktiivisen oppijan toiminta-edellytykset ja liite 4: Suuret muutosajurit kohta 4.4 Segregaation ehkäisy

Kuvat: Tampereen kaupunki / Laura Happonen

4. Tuki ja siirtymät

- **Varmistamme riittävät tiedot ja taidot ennen seuraavalle koulutusasteelle siirtymistä. Yhtenäistetään arviointi vastaamaan osaamistasoa.**
- **Selkeytämme tuen tarpeiden tiedonsiirtoa opinpolun nivelvaiheissa.**
- **Vahvistamme vieraskielisten opinpolkua varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen.**
- **Tutustutamme yläkoulun oppilaita monipuolisesti myös ammatillisiin opintoihin oppijan omien vahvuuksien ja mielenkiinnon kohteiden tunnistamiseksi ja ohjauksen vahvistamiseksi.**

Turvaamme jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuuden onnistua oppimisessa ja kehittyä yksilöllisesti. Tarjoamme ennakoivaa ja riittävää tukea oppijoiden tarpeiden mukaan sekä varmistamme henkilöstön valmiudet lainmukaiseen tukeen koulutuksen ja toimintamallien avulla.

Kehitämme TEPPO-mallia, eli työelämäpainotteista perusopetusta, jotta oppilaat hakeutuisivat TUVAn sijaan perusopetuksen jälkeen Treduun tutkinto-opiskelijoiksi. Tutkintoon valmentavaan koulutukseen (TUV) hakeutuneiden määrän kasvu osoittaa, ettei kaikilla perusopetuksen päättävillä ole edellytyksiä suoriutua toisen asteen koulutuksesta. Kehitämme TUV:n rinnalle kuntouttavan opetuksen mallin, joka yhdistää hyvinvointialueen palveluita,

työpajatoiminnan sisältöjä sekä ammatillista koulutusta. Malli tarjoaa vaihtoehdon esimerkiksi psyykkisen toimintakyvyn heikentymisen vuoksi syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.

Edistämme kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen keinoin maahanmuuttajan kotoutumista. Suomen kielen hallitseminen on tärkeä osa Tampereelle ja Suomeen integroitumista ja edistää mahdollisuuksia edetä korkeakouluopintoihin. Kotoutumisen edistäminen on myös segregaatoin vaikutusten ennaltaehkäisyä ja lieventämistä.

Katso liite 2: Tampereen kaupungin opinpolku ja liite 4: Suuret muutosajurit kohdat 4.3 ja 4.4

5. Yhteistyö ja rakenteet

- Tuemme yhdessä tekemisen kulttuuria.
- Vahvistamme koulutusasteiden välistä yhteistyötä.
- Luomme yhteisen viestintäsuunnitelman koulutusmahdollisuuksista.
- Huomioimme palveluverkkotyössä yhteiset osaamiskampukset.
- Tiivistämme korkeakoulu yhteistyötä tukemaan kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen tutkimusperustaista kehittämistä.

Kannamme pedagogista vastuuta yhdessä oppilaslähtöisesti. Tampereella kannustetaan pari- ja tiimiopettajuuteen. Oppijat toimivat yhdessä ja opetuksessa käytetään ryhmäyttäviä menetelmiä.

Teemme läheistä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Tampereen korkeakoulu yhteisö on kaupungin strateginen kumppani. Yhteistyö keskittyy tutkimusperustaisen päätöksenteon tukemiseen, palveluiden kehittämiseen sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen. Painopis-

teinä ovat oppimistulosten vahvistaminen, erityisesti luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen, sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen opetukseen integroitavien menetelmien avulla.

Katso liite 3: Koulutus elinvoiman moottorina ja liite 4: Suuret muutosajurit kohta 4.2 Kaupungin palveluverkkosuunnittelu

6. Työelämävalmiudet ja osaaminen

- Luomme edellytykset sille, että kaikki nuoret suorittavat toisen asteen tutkinnon ja vähintään puolet jatkavat korkeakoulutukseen.
- Tiivistämme yhteistyötä työelämän kanssa kasvun ja opinpolulla.
- Varmistamme, että työelämään siirtyvien opiskelijoiden osaaminen ja työelämävalmiudet vastaavat työelämän vaatimuksia.
- Edistämme luovaa ajattelua ja yrittäjämäistä toimintatapaa koulutuspolun jokaisessa vaiheessa.

Tavoittelemme aktiivisesti sitä, että kaikki toisen asteen suorittaneet työllistyvät tai jatkavat korkeakouluopintoihin. Työelämäkasvatuspolku tukee tätä tavoitetta vahvistamalla oppijoiden sinnikkyyttä, vuorovaikutustaitoja, itsensä tuntemista ja yrittäjyystaitoja – tavoitteenaan tehdä Tampereesta työelämäkasvatuksen pääkaupunki ja vahvistaa kaupungin elinvoimaa.

Ammatillisen koulutuksen yksi keskeinen periaate on työelämälähtöisyys. Koulutusta suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan yhdessä työelämän kanssa kysyntälähtöisesti. Kumppanien kanssa tehdään

ennakoivaa tulevaisuustyötä, ja koulutustarjontaa muotoillaan työelämän kysynnän pohjalta.

Pedagogiikka on keskeinen väline edellä mainittujen toimenpiteiden toteuttamisessa eli oppijoiden osaamisen, hyvinvoinnin, työrauhan sekä turvallisuuden parantamisessa. Jatkuvan kehityksen kohteena ovat erityisesti opettajien pedagoginen kyvykkyys ja tätä tukeva täydennyskoulutus.

Katso liite 3: Koulutus elinvoiman moottorina

Seuranta ja arviointi

Tavoitteiden toteutumista seurataan ja niistä raportoidaan vuosittain seuraavien indikaattoreiden avulla:

Indikaattori	Tilanne 2025*	Tavoitetaso 2035
Lasten osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluissa	3–5-vuotiaat: 87 %	>90 %
Oppimisen ilon kokemus (Koulunkäynnistä pitäminen, kouluterveyskysely 2025)	4.–5.lk tytöt: 75 % pojat: 69 % 8.–9.lk tytöt: 54 % pojat: 60 % Lukio tytöt: 67 % pojat: 73% Ammatillinen tytöt: 71 % pojat: 80 %	>90 %
Osallisuuden kokemus (Voi vaikuttaa, millainen omasta tulevaisuudesta tulee, Kouluterveyskysely 2025)	8.–9.lk tytöt 72 % pojat 81% Lukio tytöt 78 % pojat 85 % Ammatillinen tytöt 70 % pojat 81 %	100 %
Korkeakoulussa opiskelevat 3 vuotta valmistumisensa jälkeen * (osuus Tampereella 2. asteelta valmistuneista)	Lukio 72 % Ammatillinen 18,5 % (valmistunut 2020, tilanne 2023)	Lukio: 90 % Ammatillinen 25 %
Toiselta asteelta valmistuneet, työllisyys, opiskelu ja muut positiiviset jatkumot %	Lukio 89 % Ammatillinen 79 %	Lukio >90 % Ammatillinen: 90 %
Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus * (kaupungin oma seurantaraportti, 4 v. aloittamisesta)	Lukio 87 % Tredu 67 %	100 %
Heikkojen lukijoiden määrä vähenee (9. lk.)	Kaikki 28 % Vieraskieliset * 69 % Tytöt 16 % Pojat 27 %	Vähenee vuosittain
Koulumotivaationsa hyväksi tuntevat * (Kokee kouluinnostusta, Kouluterveyskysely 2025)	4.–5.lk tytöt: 52 % pojat: 42 % 8.–9.lk tytöt: 19 % pojat: 20 % Lukio tytöt: 37 % pojat: 39 % Ammatillinen tytöt: 35 % pojat: 36 %	Paranee vuosittain
Oppimistulosten kehitys * (Äidinkieli ja matematiikka. 9 lk.)	Äidinkieli: tytöt: 69, pojat: 64 Matematiikka: tytöt: 68, pojat: 77	Parantunut vuosittain
Koulupolkujen oppimistulosten alueelliset erot* (äidinkieli, S2 ja matematiikka. keskihajonta ja vaihteluväli)	Äidinkieli, Keskihajonta: 0,286 Äidinkieli, Vaihteluväli: 0,861 S2, Keskihajonta: 0,249 S2, Vaihteluväli: 0,659 Matematiikka, Keskihajonta: 0,289 Matematiikka, Vaihteluväli: 0,882	Kapenevat vuosittain

*= kaupunkistrategian tavoite 2035

YHTEENVETO

Tampereen kasvatuksen, opetuksen ja koulutus polku 2025–2035 hahmottaa kunnianhimoisen ja kokonaisvaltaisen suunnitelman. Sen ytimessä on tavoite tehdä Tampereesta Suomen johtava koulutuskaupunki. Strategia ei ainoastaan reagoi nykyhetken haasteisiin vaan rakentaa aktiivisesti tulevaisuutta, jossa koulutus toimii kaupungin elinvoiman, osallisuuden ja kestävän kehityksen moottorina.

Keskeiset periaatteet – kuten oppimisen ilo, turvallisuus ja yksilölliset oppimispolut - muodostavat perustan sille, miten Tampereen koulutusjärjestelmä tukee jokaisen oppijan kasvua ja yhteiskunnallista osallisuutta. Näiden periaatteiden toteutuminen edellyttää jatkuvaa oppimisympäristöjen kehittämistä, jossa teknologia, esteettömyys ja hyvinvointi kulkevat käsi kädessä.

Erityistä painoarvoa saavat lukutaito ja monikielisyys, matemaattiset taidot sekä vuorovaikutustaidot. Ne nähdään tulevaisuuden kansalaistaitojen ytimessä. Vieraskielisten oppijoiden opinpolkuun kiinnitetään huomiota, mikä tukee kansainvälistyvän kaupungin tarpeita ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Vuoteen 2035 mennessä Tampereen koulutusjärjestelmä on siirtynyt reaktiivisesta kehittämisestä proaktiiviseen uudistamiseen. Strategian toteutuessa voidaan odottaa seuraavaa:

- Yksilöllinen opinpolku on normi. Tekoäly ja digitaaliset ratkaisut tukevat oppimisen seuranta ja ohjausta.
- Koulutuksen rooli kaupungin elinvoimassa on vahvistunut: koulutus toimii strategisena investointina osaamiseen ja innovaatioihin.
- Monikielisyys ja kulttuurinen moninaisuus ovat arkea, mikä näkyy myös oppimateriaalien ja pedagogisten ratkaisujen tasolla.
- Hyvinvointi ja osallisuus ovat integroituina koulutuksen rakenteisiin – kiusaamisen ehkäisy ja oppimisen tuki ovat osa koulutuspolun arkea.
- Tutkimuspohjaisuus ja resurssien kohdentaminen ovat strategisia työkaluja koulutuksen jatkuvassa kehittämisessä.

Vuonna 2035 Tampere on kaupunki, jossa jokainen oppija kasvaa, oppii ja osallistuu merkityksellisesti yhteiskuntaan – ei vain mahdollisuuksien mukaan, vaan rakenteiden ja kulttuurin tukemana.

Dokumentin tavoitteita seurataan ja niistä raportoidaan kasvatusta ja opetuslautakunnalle, elinvoima- ja osaamislautakunnalle sekä kaupunginhallitukselle vuosittain. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polut -dokumentti päivitetään valtuustokausittain.

LIITTEET: TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TULEVAISUUS

Liiteosa koostuu tamperelaisen kasvatuksen ja opinpolun kuvauksesta. Sen tarkoitus on taustoittaa opinpolun vision tavoitteita ja toimenpiteitä sekä kuvata kasvun ja opinpolun toimintaympäristöä.

LIITE 1: AKTIIVISEN OPPIJAN TOIMINTA- EDELITYKSET

Liitteessä kuvaamme oppimiskäsitystä, asetamme ihanteita oppimiselle ja opettamiselle sekä kuvaamme kokonaisvaltaisen oppimisen edellyttämiä rakenteita.

Liite täsmentää toimenpidekokonaisuuksien 1. *Oppimisen ilo ja osallisuus* sekä 3. *Turvallinen ja välittävä koulutus* tavoitteita.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Hoppo

1 Oppimisen mahdollisuudet ja edellytykset: ihanteena sivistynyt ja älyllisesti kiinnostunut ihminen

1.1 Oppimisen mahdollisuudet

Oppiminen ja sivistys ovat laadukasta kasvatusta ja koulutusta ohjaavia ilmiöitä. Ne tuottavat hyvinvoivia, kriittisiä, demokraattisia sekä itsensä tuntevia lapsia, nuoria ja aikuisia. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Sivistyneeksi kasvetaan muiden ihmisten myötävaikutuksella. Edellytyksenä on sivistyksellisyyden periaate, joka tarkoittaa ihmisten välisissä tilanteissa ilmenevää mahdollisuutta oppia ja sivistyä. Oppimiskyky sekä riittävät luku- ja luku- ja kirjoitustaidot tuottavat erinomaiset edellytykset jatkuvalla oppimiselle. Sivistys on myös keskeisimpiä polarisaatiota ehkäiseviä elementtejä.

Oppiminen perustuu oppijan omaan aktiivisuuteen ja vuorovaikutukseen. Oppijan oma vastuu oppimisestaan kasvaa ikätasoisesti opintojen edetessä. Oppiminen nähdään prosessina, jossa tiedot, taidot, tunteet, aistihavainnot ja keholliset kokemukset yhdistyvät. Oppiminen on holistista, sitä tapahtuu kaikkialla, erilaisissa ympäristöissä. Siihen liittyy tavoitteellisuus, reflektointi sekä omien luontevimpien oppimistapojen tunnistaminen. Ohjaus, empaattisuus, rohkaiseva ja rakentava palaute ja myönteiset tunnekokemukset tukevat oppimista ja vahvistavat oppijan uskoa omiin mahdollisuuksiinsa. Oppiminen on sidoksissa aikaan, paikkaan sekä kulttuuriin, ja se rakentuu aiempien kokemusten pohjalle.

Oppiminen luo tulevaisuudenuskoa. Kun ymmärtää maailmaa paremmin, tulevaisuus ei vaikuta niin kaootiselta tai pelottavalta. Koulutus antaa välineitä jäsentää muutosta ja nähdä siinä mahdollisuuksia. Kokemus oppimisesta vahvistaa yksilön toimijuutta ja antaa toivoa siitä, että voisimme niin yksilöinä kuin yhteiskuntina kehittyä kohti parempaa: ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävämmiksi.

Tamperelaisen kasvun- ja opinpolulla ohjataan yrittäjämäisyyteen. Termillä yrittäjämäisyys tarkoitetaan tässä yhteydessä asennetta ja toimintatapaa. Siinä korostuvat aloitteellisuus, aktiivisuus, ongelmanratkaisukyky, innovatiivisuus, vastuunkanto, tavoitteellisuus, tulevaisuudenusko, yhteistyö, kyky nähdä mahdollisuuksia sekä rohkeus kokeilla uutta.

Sivistynyt ja yhteisöllinen tamperelainen elää vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Tampereen kaupungin strateginen suunta vuoteen 2035 rakentuu vahvasti sivistyksen, osallisuuden ja kestävä kehityksen varaan. Tampereella sivistys nähdään holistisena, elinikäisenä prosessina. Siinä yksilön tiedollinen, taidollinen sekä eettinen kasvu tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteisön ja ympäristön kanssa. Tampereen kaupungin järjestämän kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen tavoitteena on kasvattaa tamperelaisista älyllisesti uteliaita, vastuullisia sekä yhteisöllisiä kansalaisia, jotka kykenevät toimimaan muuttuvassa maailmassa rakentavasti ja kriittisesti tietoa hyödyntäen.

Tampereen kaupunkistrategian 2030 mukaan yksi kaupungin yhdeksästä strategisesta muutosalueesta on sivistys. Sen ytimessä on ajatus, että oppiminen ei ole vain koulutuksen tavoite, vaan koko kaupungin kehityksen perusta. Sivistys on keino vahvistaa hyvinvointia, osallisuutta ja kestävä elämäntapaa. On tärkeää, että oppimisen mahdollisuudet turvataan kaikille – iästä, taustasta tai elämäntilanteesta riippumatta.

Tulevaisuudessa oppiminen Tampereella tapahtuu monimuotoisissa ympäristöissä: varhaiskasvatyksiöissä, kouluissa, oppilaitoksissa, työpaikoilla, kulttuurilaitoksissa, digitaalisissa ympäristöissä ja kaupunkitilassa. Kaupunki panostaa oppimisympäristöjen kehittämiseen ja yksilöllisiin oppimispolkuihin. Jokaiselle tamperelaiselle pyritään löytämään oma tapansa oppia ja kasvaa. Tämä näkyy kirjattuna opetussuunnitelmiin läpi koulutuspolun.

Sivistynyt ja älyllisesti kiinnostunut tamperelainen ei ole vain tiedon vastaanottaja vaan aktiivinen toimija. Hän osallistuu yhteiskuntaan, kantaa vastuuta ympäristöstään ja rakentaa yhdessä muiden kanssa kestävä tulevaisuutta. Tämä ihanne ohjaa kaupungin strategisia valintoja ja konkretisoituu arjen ratkaisussa, joissa oppiminen, osallisuus ja ekososiaalinen sivistys kietoutuvat yhteen.

1.1.1 Luku- ja kirjoitustaito

Lukutaito on keskeinen osa yksilön oppimista, osallisuutta ja yhteiskunnallista toimijuutta. Se on koulutuspolun perusta, jonka varaan rakentuvat kaikki muut oppimisen osa-alueet. Hyvä lukutaito tukee oppimista kaikissa oppiaineissa, mahdollistaa kriittisen ajattelun ja vahvistaa yksilön kykyä toimia digitaalisessa ja monikielisessä maailmassa.

Tampereella on mitattu vuosittain kaikkien toisen, seitsemännen ja yhdeksännen luokan oppilaiden lukutaitoa lukuseulalla vuodesta 2022 asti. Lukuseulalla mitataan tekstinymmärtämistä, teknistä lukutaitoa ja peruskäsitteiden hallintaa sekä kielitaitoa. Lukutaito on jokaisella luokka-asteella laskenut vuodesta 2022 asti. Heikoimpaan tulosryhmään kuuluu joka vuosi entistä enemmän oppilaita ja parhaaseen taasen vähemmän. Tyttöjen ja poikien väliset erot ovat selkeitä: tytöt kuuluvat poikia useammin parhaaseen tulosryhmään ja pojat vastaavasti tyttöjä useammin huonoimpaan tulosryhmään. S2-oppilaista valtaosa sijoittuu huonoimpaan tulosryhmään ja heikkojen lukijoiden osuus on kasvanut vuosittain merkittävästi.

Tampereen lukutaito-ohjelma pohjautuu kansalliseen lukutaitostrategiaan ja pyrkii vastaamaan lukutaidon kehittämisen haasteisiin. Kaupungissa on perustettu Lukeva Tampere 2027 -työryhmä, jonka tehtävänä on tuoda Kansallinen lukutaitostrategia 2030 kuntatasolle. Tavoitteena on kehittää lukutaitoa kaikenikäisille ja kaikille kieliryhmille. Tampere hyödyntää varhaiskasvatuksen, koulujen ja kirjastojen olemassa olevia yhteistyörakenteita. Monilukutaito on kriittisen tärkeää, joten eri kieliryhmät ja digitaaliset lukutaidot huomioidaan. Lukemiseen innostaminen on keskeinen strateginen toimenpide. Esimerkiksi 3- ja 5-vuotiaiden vanhemmille jaettavalla lukureseptillä tuetaan lukemisharrastusta jo varhaisessa vaiheessa. Lukuharrastuksen jatkumista

läpi perusopetuksen tuetaan monin tavoin, ja sitä jatketaan edelleen toisen asteen koulutuksessa.

Lukiokoulutuksessa jatketaan lukemaan rohkaisevan ja kannustavan elämäntavan rakentamista yhteistyössä kirjastojen kanssa. Lukutaidon edistäminen on koulujen rakenteisiin yltävä asia, jota viedään eteenpäin johdon, opettajien ja opiskelijoiden yhteistyössä ja opiskelijoita kuunnellen. Erilaisia lukijoita huomioidaan osallisuuden ja saavutettavuuden tukemisen keinoin.

Kielellisesti vastuullinen pedagogiikka eli kielitietoinen opetus huomioi sen, miten oppiminen kytkeytyy kielitaitoon. Kieli on sekä oppimisen kohde että sen väline, ja huomion kiinnittäminen siihen on hyödyksi kaikille oppijoille. Kielitietoisten opetuskäytänteiden edistäminen tukee sekä lukutaitoa että monikielisten ja -kulttuuristen opiskelijoiden osallisuutta. Oppilaitokset tunnistavat henkilökunnan ja opiskelijoiden laajan kielivaroannon. Kulttuurinen ja kielellinen osaaminen nähdään vahvuutena, josta ammentaa sinnikkyyttä tehdä arjen työtä, jossa oppiaineiden tiedonalojen kieli sekä monilukutaito vahvistuvat.

Henkilökunnan ja opiskelijoiden vuorovaikutuksessa nostetaan esiin monilukutaidon kriittinen merkitys opiskelijan jatko-opintojen sekä ihmisen koko elämänsäkaaren kannalta. Erityisesti lukioissa rakennetaan kriittistä lukutaitoa ja kehitetään päättelykykyä erilajisten ja erilaisten tekstien ymmärtäjänä. Syvennetään sävyjen, kuten ironian, ymmärtämistä. Annetaan lukemisen ja kirjoittamisen taitojen eväät, joilla opiskelija etenee jatko-opintoihin ja menestyy niissä. Hyvä lukutaito on yhteydessä elämässä menestymiseen.

1.2 Oppimisen edellytykset

Oppiminen ja sivistyneeksi kasvaminen vaativat oppilaan oman aktiivisuuden ja vastuunkannon lisäksi tuekseen kannustavan, turvallisen ja tasapainoisen kasvuympäristön. Tamperelaisissa päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa panostetaan oppimista tukevan positiivisen ja kannustavan ilmapiirin luomiseen. Jokainen oppija kohdataan yksilönä ja yhteisön jäsenenä.

1.2.1 Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus on tunnetta johonkin ryhmään tai yhteisöön kuulumisesta. Erilaisia yhteisöjä voivat olla esimerkiksi koulu, oma luokka, harrastusryhmät, perhe tai suku. Osallisuus on myös tietoisuutta siitä, että voi vaikuttaa asioihin ja tulee kuulluksi. Siihen liittyy myös mahdollisuus saada tukea vaikuttamiseen. Yhteisöllisyys on yhdessä tekemistä ja muiden kohtaamista. Osallisuus ja yhteisöllisyys tukevat demokraattista elämäntapaa ja ehkäisevät yksinäisyyttä ja polarisaatiota.

Osallisuus ja yhteisöllisyys toimivat tärkeinä kouluun ja opiskeluun kiinnittymisen elementteinä. Ne edistävät myös oppimisen ilon kokemusta ja sosiaalista turvallisuutta. Tämän vuoksi niitä korostetaan Tampereen kaupungin järjestämän varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opetussuunnitelmissa. Niitä korostetaan opettajien pedagogisissa ratkaisuissa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista.

1.2.2 Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja esteettömyys

Tasa-arvolla viitataan sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja sen toteutumiseen. Muodollinen tasa-arvo toteutuu, kun eri sukupuolilla on käytännössä samanlaiset mahdollisuudet valita ja toimia. Tosiasiallista tasa-arvoa voidaan tavoitella vain eriarvoisuuden tunnistamisen ja tunnustamisen kautta ja näiden havaintojen mukaisesti tukitoimia kohdistamalla.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan muiden tekijöiden, kuten uskonnon, vakaumuksen tai etnisyyden vaikutusta. Tosiasiallista yhdenvertaisuutta on, kun jokaisella ihmisellä on samat mahdollisuudet ja oikeudet toimia yhteiskunnassa riippumatta heidän henkilökohtaisista ominaisuuksistaan. Tosiasiallista yhdenvertaisuutta voidaan edistää ottamalla huomioon yhteiskunnassa heikommissa asemassa olevien ihmisryhmien erityistarpeet. Tätä sanotaan positiiviseksi erityiskohteluksi ja kohtuullisiksi mukautuksiksi (esteettömyys ja saavutettavuus), josta säädetään yhdenvertaisuuslaissa. Positiivinen erityiskohtelu ei vähennä enemmistön oikeuksia.

Intersektionaalinen näkökulma yhdistää sukupuolten tasa-arvon kysymykset yhdenvertaisuuden kysymyk-

siin. Näkökulma ottaa huomioon erilaiset yksilön elämään ja kokemuksiin vaikuttavat henkilöön liittyvät tekijät, kuten ikä, etninen alkuperä, kansalaisuus, kieli ja kulttuuri, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen näkemys, perhemuoto, sukupuoli, sukupuoli-identiteetti, seksuaalinen suuntautuminen, terveydentila, vammaisuus, sosiaalinen asema, taloudellinen asema tai muut yksilölliset tekijät mm. ihonväri, kehon koko, ulkonäkö tai neurokirjoon kuuluminen. Tämä auttaa tunnistamaan moniperusteisen syrjinnän, eli syrjityksi tulemisen monen eri syyn perusteella.

Esteettömyyssuunnitelmassa tarkastellaan esteettömyyttä kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista: näkeminen, kuuleminen, liikkuminen, aistilyherkkyys sekä ymmärtäminen ja muistaminen. Suunnitelmassa huomioidaan myös koulujen rakenteellinen esteettömyys, kuten rakennusten sisä- ja ulkotilat sekä julkisten liikennevälineiden saavutettavuus. Tampereen kasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa pyritään myös saavutettavuuteen digitaalisen ympäristön ja fyysisen saavutettavuuden näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella laaditaan omat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmansa, jotka ovat lakisääteisiä asiakirjoja. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat tamperelaisessa kasvatuksessa ja opetuksessa vaalittuja arvoja, joiden toteutuessa oppija kokee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi omana itsenään.

1.2.3 Turvallisuus ja kiusaamisen ehkäisy

Tampereen tavoitteena on, että jokainen oppimisympäristö on turvallinen ja välittävä. Oppilaitosturvallisuus koskee sekä oppijaa että opettajaa, on oppimisen edellytys sekä oppilaitoksen toiminnan ydinasia. Opetuksen järjestäjän on tarjottava oppijalle turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä tai virtuaalista tilaa, jossa opitaan yhdessä.

Turvallisuus rakentuu fyysisen turvallisuuden päälle. Fyysinen turvallisuus oppimisympäristöissä tarkoittaa tilojen ja irtaimiston tarkoituksenmukaisuutta ja vaarallisten elementtien poistamista, jonka avulla ehkäistään tapaturmia. Psyykinen turvallisuus kytkeytyy oppilaitoksen toimintakulttuuriin, eli luottamukseen, hyväksyntään ja tietoon siitä, että häiriötilanteisiin reagoidaan. Ryhmäytämisen keinoin oppijan kokemus osallisuudesta ja ryhmään kuulumisesta vahvistuu. Sosiaalinen turvallisuus kytkeytyy psyykkiseen turvallisuuteen siten, että sosiaalisesti turvallisessa tilassa oppija uskaltaa tehdä aloitteita vuorovaikutukseen muiden oppijoiden ja opettajan kanssa. Sosiaalisesti turvallisessa ryhmässä oppija uskaltaa ottaa oppimiseen liittyviä riskejä ilman pelkoa epäonnistumisesta tai sitä seuraavasta nolaamisesta tai kiusaamisesta.

Pedagoginen turvallisuus rakentuu fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden päälle. Tällöin oppijan oppimista ohjataan ja ohjeistetaan ikätasoisesti sekä kannustavasti. Opettajan pedagogisesti turvallista toimintatapaa ohjaa visio turvallisesta ja välittävästä oppilaitoksesta. Pedagogisen turvallisuuden keskeinen elementti on työrauha sekä oppijalle että opettajalle. Turvallisuustoimijuus, jokaisen osaamistason mukainen aktiivinen turvallisuuden kehittäminen ja vaaliminen, on pedagogisen turvallisuuden toinen keskeinen elementti.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Happonen

Tampereen kaupunki on sitoutunut toiminnassaan turvallisemman tilan periaatteisiin: yhdenvertaisuuteen, saavutettavuuteen ja tilojen esteettömyyteen. Epäasialliseen käytökseen, kuten syrjintään, rasismiin tai kiusaamiseen puututaan.

Jokaisessa varhaiskasvatyksyksössä laaditaan kiusaamisen ehkäisyn ja siihen puuttumisen suunnitelma yhdessä lasten, huoltajien ja henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua.

Koulu on merkittävässä roolissa kiusaamisen ehkäisyssä. Jokaisessa koulussa Tampereella on toimintatapa kiusaamiseen puuttumiseen. Toimintatavat annetaan oppilaiden, huoltajien ja kaikkien koulun aikuisten tietoon lukuvuosittain. Kiusaamista ennaltaehkäistään myös koulun aikuisten sekä vanhempien välisen yhteistyön avulla. Välituntivalvonnalla on tärkeä rooli sekä oppilaiden ryhmäyttämisen ja yhteistoiminnallisten opetusmenetelmien käytöllä. Kiusaamisen ehkäisyn malleja on tarpeen arvioida säännöllisesti sekä kehittää jatkuvasti.

Kaupungin perusopetuksessa tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus on keskeinen osa koulukiusaamisen ehkäisyä. Opetus tähtää lasten tunnetaitojen vahvistamiseen, tunteiden nimeämiseen, yhteisen ymmärryksen lisäämiseen ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseen. Tavoitteena on vähentää haastavien tilanteiden syntymistä ja edistää oppimista turvallisessa ilmapiirissä.

1.2.4 Perhe oppijan tukena

Perheillä on suuri vaikutus lapsen oppimiseen. Lapsi saa ensimmäiset kosketuksensa kieleen, kulttuuriin ja sosiaalisiin käytänteisiin lapsuudenperheessään ja laajentaa ikätasoisesti osallistumistaan ja toimintaansa perheen ulkopuolelle harrastuksiin, kaveriporukoihin ja oppilaitoksiin, joiden välityksellä hän oppii uusia arvoja, taitoja ja tietoja. Vaikka lapsi suuntautuu kasvaessaan enemmän ja enemmän perhepiiriin ulkopuolelle, vanhempien vastuulla on kasvattaa lasta ja tarjota oppimiselle edellytykset. Lapsilla ja nuorilla on hyvin erilaiset taustat. Osa lapsista ja nuorista saa vahvaa tukea kotoa, kun taas toisilta tämä tuki puuttuu kokonaan. Tämä eriarvoisuus vaikuttaa merkittävästi oppimiseen, hyvinvointiin ja koulutuspolun sujuvuuteen. Koulun tehtävä on tukea vanhempia kasvatustyössään ja vaikuttaa vanhempiin luomalla positiivista kuvaa koulutuksesta ja sen tärkeydestä. Jokaiselle lapselle ja nuorelle on paikka tamperelaisessa koulutuksessa, ja koulun lisäksi vanhempien tulee tukea nuorta löytämään oma polkunsä.

Koulutuksen järjestäjän edustajien ja huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen on erittäin tärkeää. Kasvatustyö on ensisijaisesti kodin vastuulla, ja koulun tehtävänä on tukea huoltajia tässä tehtävässä. Yhteistyö kodin ja koulun välillä luo perustan lapsen ja nuoren hyvinvoinnille, oppimiselle ja turvallisuudelle.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa huoltajien ja henkilöstön välinen yhteistyö on keskeistä lapsen kehityksen tukemisessa. Pedagogiset keskustelut, yhteiset suunnitelmat ja arjen vuorovaikutus luovat molempinpuolista luottamusta sekä auttavat tunnistamaan lapsen yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma korostavat yhteisöllisyyttä ja tiimityötä, jotka tukevat lapsen sujuvaa siirtymää esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen.

Perusopetuksessa huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä mm. kasvatuskeskusteluissa ja vanhempainilloissa. Toisella asteella yhteisten perheiden iltojen lisäksi opiskelijoiden asioista viestitään pääasiassa Wilma-viestein. Nivelvaiheiden siirtymissä varmistetaan riittävä tiedonsiirto ja pidetään yllä vahvoja yhteistyörakenteita kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien välillä.

Tampereella vanhempia ja perheitä tuetaan monin tavoin kasvatuksessa ja vanhemmuudessa. Tampereen kaupungin lisäksi palveluita järjestävät mm. Pirkanmaan hyvinvointialue ja erilaiset kolmannen sektorin toimijat. Tampere haluaa aktiivisesti tehdä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa lapsiperheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi.

Lapsiperheiden varhaisen vaiheen palveluja kehitetään matalan kynnyksen perhekeskusmallin mukaisesti. Perhekeskus on palvelujen kokonaisuus, joka sisältää lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä edistävät, kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Vanhemmat saavat tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. Se on lasten ja perheiden matalan kynnyksen palveluiden verkosto, joka muo-

dostuu muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluiden, sivistyspalveluiden, järjestöjen ja seurakuntien toimijoista.

Perhekeskus ei ole rakennus vaan toimintamalli ja -tapa. Sen tavoitteena on varmistaa lapsen etu, vahvistaa perheiden toimijuutta sekä tarjota varhaista tukea ja hoitoa oikea-aikaisesti. Perhekeskusten kehittämisestä, sen tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemisen seurannasta vastaa Tampereen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ohjausryhmä. Tampereen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kokooa tämän kokonaisuuden yhdeksi asiakirjaksi.

Tampereen kaupungin palveluiden avulla voidaan kaventaa sosioekonomisista taustoista johtuvia eroja tarjoamalla monipuolista tukea ja yhteistyörakenteita, esimerkiksi Pirhan sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Ratkaisuja ovat muun muassa vanhemmuutta tukevat perheiden tukipalvelut, kuten perheneuvola ja sosiaalipalvelut. Kouluvalmentajat, kuraattorit ja psykologit tunnistavat tuen tarpeita. Yhteisölliset toimintamallit, kuten vanhempainverkostot ja yhteiset tapahtumat, tarjoavat vanhemmille yhteistyörakenteita. Huoltajien ja kasvatus- ja opetusalan ammattilaisten kohtaamisten tavoitteena on lisätä yhteistä ymmärrystä ja luottamusta. Luottamuksen rakennuttua kaikki osapuolet ymmärtävät oppijan parhaan olevan tärkein yhteinen tavoite. Toimiva yhteistyö, avoin vuorovaikutus ja yhteinen vastuunotto ovat avainasemassa tasa-arvoisessa ja laadukkaassa koulutuksessa kaikille tamperelaisille lapsille ja nuorille.

1.2.5 Kulttuuri ja vapaa-aika

Liikunnan ja harrastamisen tiedetään olevan lukemisharrastuksen rinnalla yhteydessä hyviin oppimistuloksiin, ja siksi lasten liikkumiseen tulee panostaa. Tampere on mukana harrastamisen Suomen mallissa. Lupa liikkuu Lupa harrastaa on Tampereen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä perusopetuksen toimintakulttuuri, jonka tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia aina varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun asti. Tavoitteena on laajentaa mallia myös toiselle asteelle.

Harrastustoiminta on maksutonta sekä säännöllistä ja viikoittaista. Suomen mallissa yhdistyvät lasten ja nuorten kuuleminen harrastustoiveista, olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen koordinoiminen sekä koulun ja harrastustoimijoiden yhteistyö.

Nuorisopassin tarkoituksena on tarjota nuorille mahdollisuuksia osallistua erilaisiin kulttuuri- ja harrastustoimintoihin. Kouluterveyskyselyiden mukaan yläkouluikäisten nuorten harrastaminen on vähentynyt, ja monelle se on liian kallista. Tampereella on osana köyhyysohjelman toimenpiteitä tuettu Nuorisopassi-soveluksella taloudellisesti 7.–9.-luokkalaisia heidän harrastuskustannuksissaan.

1.2.6 Pedagogiikka ja opiskeluhoito hyvinvoinnin edistäjänä

Koulutuksenjärjestäjän keskeisin keino opiskelijan mielen hyvinvoinnin turvaamiseksi on pedagogiikka. Pedagogiikka ei keskity pelkästään kognitiiviseen oppimiseen vaan ulottuu myös emotionaaliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Sen avulla pidetään huolta työrauhasta, säädellään opintojen kuormittavuutta ja pidetään yllä yhteisöllisyyttä. Oppimisen ilo, osallisuuden kokemus sekä oppimisen yksilöllisyys ja joustavuus juontuvat opettajan toteuttamasta pedagogisesta toiminnasta. Oppilaitoksen kulttuuria, syrjimättömyyttä ja yhteisön toivottuja piirteitä johdetaan pedagogisin keinoin.

Tampereen kasvun- ja opinpolulla toteutuvan opiskeluhoitojärjestämisen kuuluu yhteistyössä sekä kaupungin että Pirkanmaan hyvinvointialueen vastuulle. Kaupunki on vastuussa opiskeluhoitojärjestämisen kokonaisuuden suunnitelmallisesta toteuttamisesta. Opiskeluhoitojärjestämisen kehittämisestä, lakisäätöjen suunnitelmien ajantasaisuudesta ja resurssien kohdentamista seurataan pormestarin nimeämässä monialaisessa opiskeluhoitojärjestämisen ohjausryhmässä.

Opiskeluhoitolla tarkoitetaan opiskelijan oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Se järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä. Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden tehtävä.

LIITE 2: TAMPEREEN KAUPUNGIN OPINPOLUT

Tässä liitteessä käsitellään eheän opinpolun teemaa ja taustoitetaan toimenpidekokonaisuuksien **2. Joustavat ja yksilölliset oppimispolut** sekä **4. Tuki ja siirtymät** tavoitteita.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Hoppo

2 Eheä opinpolku

Tampereen kaupungin järjestämässä kasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa nivelvaiheet eli siirtymät koulutusasteiden välillä ja sisällä sujuvat luontevasti sekä tukevat oppijan omia päämääriä. Nivelvaiheissa oppilaan mukana kulkee kaikki oleellinen tieto tulevan opiskelun sujuvan etenemisen varmistamiseksi. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polkujen lopulla opiskelijalla on erinomaiset valmiudet siirtyä työelämään tai korkeakouluopintoihin. Opintojen etenemisestä vastuussa on ensisijaisesti oppija itse ja oppijan oma-aloitteisuutta ja vastuunkantoa omasta oppimisestaan lisätään ikätasoisesti.

2.1 Kasvun- ja opinpolku alkaa varhaiskasvatuksesta

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvat kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus ja esiopetus sekä lakisääteinen kotihoidontuki. Kunnan tulee järjestää varhaiskasvatustaan mukaista varhaiskasvatusta sekä perusopetuslain mukaista esiopetusta kaikille sitä tarvitseville lapsille. Kunnallisena palveluna varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatusyksiköissä, perhepäivähoitona ja avoimena varhaiskasvatuksena. Lisäksi järjestetään esiopetuksen jälkeistä varhaiskasvatusta ja erityistä hoitoa ja opetusta tarvitsevien lasten yksikön (ERHO) palvelua. Yksityisen varhaiskasvatuksen tuottamisen vaihtoehdot ovat ostopalvelu, palveluseteli sekä yksityisen hoidon tuki ja kuntalisä. Kesäajan erillisen toiminnan sijaan esioppilaille tarjotaan varhaiskasvatuspalveluita. Ilta- ja viikonlopputoiminnan tarvetta seurataan ja arvioidaan, ja palveluita keskitetään vuorohoidon yhteyteen. Sairaalavarhaiskasvatusta järjestetään seudun ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteistyönä.

Varhaiskasvatustaan vaatimukset tuen järjestämisestä vaikuttavat varhaiskasvatuspaikkojen määrään ja henkilöstöresurssiin. Rakenteellisen tuen toteuttaminen edellyttää ryhmäkoon pienentämisen mahdollisuutta ja/

tai lisähenkilöstön palkkaamista huomioiden alueelliset tarpeet. Lasten tuen laadukas toteuttaminen ja monikulttuuristen lasten määrän kasvu lisää avustajien, erityis- ja S2 -opettajien tarvetta. Nämä tekijät sekä alle kolmivuotiaiden osuuden kasvu lisäävät henkilöstöresurssitarvetta.

2.2 Perusopetus

Perusopetus vastaa perusopetuslain mukaisen toiminnan järjestämisestä ja opetuksen kehittämisestä. Se tukee oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden. Siihen sisältyvät perusopetus, monikieliset oppilaille tarkoitettu perusopetukseen valmistava opetus ja sairaalaopetus.

Perusopetusta järjestetään suomen ja ruotsin kielen lisäksi englannin, ranskan ja saksan kielellä. Monikielisille oppilaille tarjotaan perusopetukseen valmistavaa opetusta. Iltapäiväkerhotoimintaa järjestetään 1.–2. luokan oppilaille sekä erityisopetuksen 1.–9. luokan oppilaille.

Perusopetuksen toiminnassa keskeistä on laadukkaan perustoiminnan toteuttaminen. Jokainen koulu on paras koulu. Koulun tehtävänä on oppimisen edistäminen ja kodin kasvatustehtävän tukeminen. Opetuksen tavoitteena on opettaa elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä turvata kaikille yhdenvertainen koulutuksellinen perusta. Päämääränä on oppilaiden halu oppia lisää.

2.3 Toinen aste

Tampereen kaupunki tarjoaa toisen asteen koulutusta kuudessa päivälukiassa, yhdessä aikuislukiossa ja Tampereen seudun ammattiopisto Tredussa. Tredussa on mahdollista suorittaa myös kaksoistutkinto. Toisen asteen koulutus on jatko-opintojen ja työllistymisen kannalta olennainen osa nuoren opinpolkua. Toisen asteen tutkinto parantaa työllistymismahdollisuuksia merkittävästi verrattuna perusasteen tutkintoon. Tampereella arvostetaan ja tarvitaan kaikkea koulutusta ja osaamista.

Tamperelainen lukiokoulutus on monipuolista ja tarjoaa vetovoimaisia mahdollisuuksia nuorille, joilla on erilaisia kiinnostuksen kohteita. Lukiokoulutus haluaa olla ajassa kiinni ja edelläkävijä tulevaisuuden valmiuksien tarjoajana. Jokaisella lukiolla on valtakunnallinen erityinen koulutustehtävä tai painotus, mikä mahdollistaa vahvan jatko-opintokelpoisuuden lisäksi erityistaitojen ja -tietojen kehittämisen jo lukioaikana.

Lukiokoulutuksen tavoitteena on vahvistaa laaja-alaista yleissivistystä. Sen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Niiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun kykenevät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratian ja modernin sivistyskäsitteiden varaan. Niiden mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa sekä kulttuuria. Lukiokoulutuksen päätteeksi suoritetaan ylioppilastutkinto, jolla saavutetaan jatko-opintokelpoisuus. Lukiossa voi suorittaa myös pelkän lukion oppimäärän ilman ylioppilastutkintoa.

Lukion tuntijako sisältää paljon valinnaisuutta, ja opiskeluaika on joustava. Lukio-opinnot koostuvat pakollisista opintojaksoista, valtakunnallisista valinnaisista opintojaksoista, lukiokohtaisista valinnaisista ja teemaattisista opinnoista. Lukioissa on erilaisia painotuksia, jotka tukevat opiskelijan harrastuneisuutta ja mielenkiinnon kohteita. Tampereella lukioiden opiskelijat voivat suorittaa osan lukio-opinnoista verkko-opiskeluna. Lukion voi suorittaa 2–4 vuodessa, tavoitesuorittamisaika on kolme vuotta.

Toisen asteen ristiinopiskelua kehitetään opintojen rikastamiseksi ja oman koulutuspolun vahvistamiseksi. Ristiinopiskelu tukee toisella asteella opiskelevien jatkokouluttautumisvalmiuksia. Lukion opiskelija voi saada ammatillisella puolella opiskelusta käytännön kokemusta, joka hyödyttää myöhemmin esimerkiksi ammatti- korkeakouluopinnoissa. Ammatillisen puolen opiskelija voi lukion kursseja suorittamalla hioa taitojaan korkeakouluopintojaan varten.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Happonen

Tredu on Tampereen kaupungin organisaatio ja Suomen toiseksi suurin ammatillisen koulutuksen järjestäjä. Tredun missio on kouluttaa osaavimpia tulevaisuuden tekijöitä työelämään. Tavoitteena on, että opiskelijat työllistyvät ja että Tredu on reitti korkeakouluun. Tredussa on osaavin henkilökunta ja hyvinvoiva yhteisö. Tredu on aktiivinen uudistaja ja valtakunnallinen edelläkävijä. Ammatillinen polku tarjoaa mahdollisuuksia menestystarinoihin.

Ammatillisen koulutuksen ja sen tutkintojen on tarkoitus ylläpitää ja parantaa väestön ammatillista osaamista sekä vastata samalla työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin. Tarkoituksena on edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työkyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Koulutuksen tavoitteena on myös edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista.

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa heille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten ja persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Tredussa on mahdollista suorittaa myös kaksoistutkinto kaikissa ammatillisissa perustutkinnoissa. Kaksoistutkinnolla tarkoitetaan ammatillisen perustutkinnon ja lukio-opintojen suorittamista samanaikaisesti.

Ammatillisen tutkinnon voi suorittaa myös oppisopimuksella. Se tarkoittaa työsuhteessa tehtävää tutkintoa, jossa alan ammattitaito kartutetaan yrityksessä työskentelemällä. Osaamista täydennetään tarvittaessa oppilaitoksen oppimisympäristössä. Koulutuksessa hankittu osaaminen osoitetaan näytöissä, joissa arvioinnin tekevät työnantajan ja koulutuksen edustajat.

Tredussa opiskelijan opintopolku on yksilöllinen ja joustava, ja koulutus on osaamisperusteista. Osaamisperusteisuuteen liittyy keskeisesti myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Jokaiselle opiskelijalle nimetään OMA-opettaja, joka on opiskelijan ensisijainen ohjaaja koulutuspolun eri vaiheissa. Yhdessä laaditaan opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS). Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella edustajalla on mahdollisuus osallistua opiskelijan HOKS:n laadintaan ja päivittämiseen. Samalla suunnitellaan tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet. Suunnitelmaa päivitetään opintojen eri vaiheissa. Työelämässä oppimisen aikana työpaikkaohjaajalla on keskeinen rooli opiskelijan ohjauksessa.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Happonen

2.4 Oppivelvollisuus

Oppivelvollisuus jatkuu siihen asti, että nuori täyttää 18 vuotta tai tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoite on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutustasasteilla, kaventaa oppimiseroja sekä kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja lasten ja nuorten hyvinvointia. Tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen koulutuksen.

Oppivelvollisuuden laajentuminen edellyttää sen varmistamista, että kaikilla perusopetuksen päättävillä on toisen asteen opinnoissa tarvittavat tiedot, taidot ja osaaminen. Oppimisen haasteisiin puututaan ajoissa oikein keinoin, jotta haasteet eivät kasautuisi ja niitä kannettaisiin mukana toiselle asteelle.

TUVA-koulutus on tarkoitettu oppijoille, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa ja jotka tarvitsevat valmentavaa koulutusta. Siihen hakeudutaan pääasiassa peruskoulun jälkeen, mutta myös tutkintoon johtavista koulutuksista. Opiskelijan on TUVA:ssa mahdollista korottaa perusopetuksen arvosanoja ja suorittaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintoja. Jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma hänen tavoitteidensa ja osaamistarpeidensa mukaisesti, ja opiskelijalla on oikeus saada erityistä tukea.

TUVA-koulutuksen tavoitteena on saavuttaa opiskeluvalmiudet, joiden avulla opiskelija voi hakeutua lukio-koulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen ja suoriutua näistä opinnoista. Laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijan valmiuksia ja osaamista, kuten tutkintokielen osaamista, tietoteknisiä valmiuksia, opiskelutaitoja ja hyvinvointiosaamista. Koulutuksen suoritusaika on enintään yksi vuosi. Opiskelija voi osallistua TUVA-koulutukseen myös lyhyemmän ajanjakson omien tavoitteidensa ja osaamistarpeidensa mukaisesti. Tuvasta voi siirtyä kesken lukuvuoden tutkinto-opiskelijaksi, mikäli opiskelupaikka aukeaa esimerkiksi jatkuvan haun kautta.

TUVA:n kävijämäärät ovat olleet vuosi vuodelta kasvussa ja koulutuksessa vietetään usein kokonainen vuosi. Koulutukseen hakeutuvat usein myös heitä, jotka olisivat oikea-aikaisen ohjauksen myötä löytäneet oman urapolkunsaa ammatillisen koulutuksen tarjonnasta. Tampereella tullaan kehittämään TEPPPO-mallia, eli työ-elämäpainotteista perusopetusta, jotta oppijat hakeutuisivat TUVA:n sijaan perusopetuksen jälkeen Tredun tutkinto-opiskelijoiksi.

TUVA-koulutukseen hakeutumisen ripeä nousu on tehnyt selväksi myös sen, että kaikilla perusopetuksen päättävillä ei ole edellytyksiä suoriutua toisen asteen koulutuksesta. Osalle TUVA on liian tavoitteellinen ja

sisällöiltään runsas. Nykyjärjestelmä ei riittävästi huomioi opiskelijoita, joille tutkinnon suorittaminen ei ole realistista esimerkiksi psyykkisen toimintakyvyn heikentymisen vuoksi. TUVA:n rinnalle tulee kehittää kuntouttavan opetuksen mallia, joka yhdistää hyvinvointialueen palveluita, työpajatoiminnan sisältöjä sekä ammatillista koulutusta.

TELMA-koulutus, eli työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus, on tarkoitettu oppijoille, jotka tarvitsevat vaativaa erityistä tukea opintoihinsa. TELMA-koulutuksen laajuus on 60 opintopistettä, joiden suorittamiseen voi käyttää 1–3 vuotta oppijan yksilöllisen suunnitelman mukaan oppivelvollisuus huomioiden. TELMA-koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija toimii jokapäiväisessä elämässä mahdollisimman itsenäisesti, vahvistaa omatoimisuuttaan sekä vahvistaa työ- ja toimintakykyään erilaisissa ympäristöissä. TELMA-koulutuksen aikana vahvistetaan päivittäisessä elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, harjoitellaan erilaisia työtehtäviä sekä edistetään terveellisiä elintapoja. Tampereella TELMA-koulutusta järjestävät Ammattiopisto Luovi, Kiipulan ammattiopisto sekä Aitoon koulutuskeskus.

Lisäksi oppivelvollisella on mahdollisuus maksuttomaan vapaan sivistystyön koulutukseen kansanopistossa enintään yhden vuoden ajan. Koulutuksen tavoitteena on edistää opiskelijan omaehtoista oppimista sekä antaa opiskelijalle valmiuksia toisen asteen opintoihin. Tavoitteena on myös elämänhallintataitojen kehittäminen ja jatkuvan oppimisen taitojen harjaannuttaminen.

2.5 Oppimisen tuki varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle

Tampereen kasvun ja opin polulla keskiössä on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus onnistua oppimisessa, kasvaa yksilönä sekä kehittyä omien taitojensa mukaisesti. Oppimisen tuki rakentuu varhaiskasvatuksesta alkaen ja jatkuu johdonmukaisesti toiselle asteelle saakka. Tavoitteena on tarjota ennakoivaa, oikea-aikaista ja riittävää tukea kaikille oppijoille heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

Varhaiskasvatusyksiköt, koulut ja oppilaitokset ottavat huomioon oppimisen moninaiset lähtökohdat ja tarjoavat tukea osana arjen opetusta. Tampereen kaupungin kouluissa ja oppilaitoksissa oppilaan oikeus saada tukea toteutuu saumattomasti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Oppimista tukevat järjestelyt ovat osa oppimisympäristöjen jokapäiväistä toimintaa. Opettajien ja muun henkilöstön yhteistyö on keskeistä tukitoimien suunnittelussa ja toteutuksessa. Oppilaiden tarpeet huomioiden sovelletaan erilaisia opetustapoja. Oppimista luokahuoneissa tukevat tarvittaessa koulunkäynninohjaajat. Tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa lähikoulussa tai tutussa oppimisympäristössä, mikä vahvistaa oppimisen jatkuvuutta ja yhteisöllisyyttä.

Opetusryhmiä muodostetaan joustavasti, ja ryhmäkohtaiset tukimuodot ovatkin kaikkien oppijoiden oikeus ja ensisijainen tukimuoto. Oppijoille voidaan antaa yleistä tukiopetusta, jossa kerrataan opittuja asioita tai harjoitellaan uusia etukäteen. Tukiopetuksen tarkoituksena on, että oppija ymmärtää opetuksen sisällöt ja voi edetä opinnoissaan. Tukiopetusta voi saada myös opetuskielessä, jos oppijan suomen kielen taito ei vielä riitä oppiaineen opiskeluun. Opetuskielen tukiopetusta voi saada oppitunneilla, pienryhmissä tai erillisinä opetustuokioina. Ryhmäkohtaista tukea saa myös erityisopettajalta, joka voi toimia joko opetuksen rinnalla luokassa tai opettaa pienryhmiä. Tukeen voi sisältyä konsultointia muille opettajille ja henkilöstölle.

Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan ohjaama opetus pienryhmässä tai erityisluokassa sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineiden käyttö.

Tampereen tavoitteena on rakentaa oppimisympäristöjä, joissa jokainen oppija kokee osallisuutta, saa tarvitsemansa tuen ja voi edetä opinnoissaan omien vahvuksiensa varassa. Tavoitteena on siirtää tuen painopiste varhaiseen ja oikea-aikaiseen tukemiseen, selkeyttää tukimuotoja ja vahvistaa tuen jatkuvuutta esiopetuksesta toiselle asteelle. Tampereen kaupunki varmistaa, että henkilöstöllä on valmiudet antaa lainmukaista tukea tarjoamalla koulutusta uudistuksen sisällöistä, lomakkeista ja toimintamalleista. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että opettajat saavat riittävästi tukea hallinnollisten tehtävien hoitamiseen, jotta he voivat keskittyä ydintehtäviinsä: oppimisen edistämiseen ja kodin kasvatusvastuun tukemiseen.

LIITE 3: KOULUTUS ELINVOIMAN MOOTTORINA

Tässä liitteessä kuvataan työvoiman saatavuutta, työelämä- ja korkeakouluysteistyötä sekä konkretisoidaan toimintaympäristöä strategisten tavoitteiden kokonaisuuden **5. Yhteistyö ja rakenteet** sekä **6. Työelämävalmiudet ja osaaminen** osalta.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Hoppo

3 Osaavan työvoiman saatavuus ja henkilöstön osaaminen

3.1 Elinkeinoelämän osaajatarpeisiin vastaaminen

Kaiken koulutustoiminnan yhtenä tavoitteena tulee olla elinkeinoelämän osaajatarpeisiin vastaaminen. Alueen kasvu ja elinvoimaisuus nojaavat alueen työnantajien toimintaedellytysten varmistamiseen. Alueen osaamispääoma houkuttelee alueelle myös uusia investointeja. Seudun toimijoiden yhteinen työllisyysstrategia asettaa työllisyyden edistämisen yhteistyön visioksi kasvun tavoittelun. Toimintaperiaatteena osaajatarpeisiin vastaamisessa on kysyntälähtöisyys, joka asettaa työnantajat ja heidän tarvitsemansa osaamisen toiminnan keskiöön. Myös uusien yrittäjien ja uusien yritysten syntymistä edistetään eri tavoin.

Työvoimapolkujen järjestämislain mukaista työllisyyden edistämiseen kohdentuvaa työvoimakoulutustarjontaa suunnitellaan yhdessä Työllisyys- ja kasvupalvelujen, koulutuksenjärjestäjien ja työnantajien kanssa heidän ennakoituihin osaajatarpeisiinsa vastaten lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin tarpeita tunnistuen. Työnantajat pääsevät mukaan koulutusten suunnitteluun, markkinointiin ja toteutuksiin. Yrittäjyyšnäkölma nousee koulutuksissa yhtä arvokkaana lopputulemana kuin työllistyminen työsuhteeseen. Osaamisen uudistaminen tilanteessa, jossa yhteiskunnan megatrendit muovaavat uusia toimialoja ja uusia osaamistarpeita nousee, on tärkeä mahdollisuus työnhakijoille. Kysyntälähtöisyyteen keskittyminen luo työnhakijoille mahdollisuuksia edetä työurapoluillaan työllistäville aloille kestäviin työsuhteisiin tai yrittäjyyteen. Kansainvälisyyden kasvu Tampereella monimuotoistaa työelämää ja tuo osaltaan uutta osaamista alueelle. Työllisyys- ja kasvu-

palvelujen yhdessä koulutuksenjärjestäjien kanssa toteuttama kotoutumiskoulutus integroi ja luo asiakkaille myös työurapolkuja kohti työllistymistä.

3.2 Henkilöstön saatavuuden ja osaamisen varmistaminen

Kasvatus- ja opetushenkilöstön saatavuus ja osaaminen on turvattava pitkäjänteisesti, ennakoivasti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Kaupunki hyödyntää väestöennusteita, koulutustarpeiden analyysiä ja työvoiman saatavuuden seurantaa suunnitellessaan opetushenkilöstön rekrytointia. Rekrytointia tuetaan näkyvällä työnantajamarkkinoinnilla, harjoitteluyhteistyöllä korkeakoulujen kanssa sekä urapolkujen kehittämällä. Tampere panostaa opetushenkilöstön osaamisen kehittämiseen tarjoamalla täydennyskoulutusta, mentoimintia ja yhteissuunnittelua. Henkilöstön osaamistarpeita kartoitetaan vuosittain ja koulutussuunnitelmat mukautetaan arjen tarpeisiin. Oppimisympäristöjen digitalisaatio, monikielisyys ja inklusiivisuus ovat keskeisiä osaamisalueita, joita vahvistetaan systemaattisesti.

Opetushenkilöstön osaamista vahvistetaan myös huoltajayhteistyössä. Tavoitteena on kehittää toimivia, luottamukseen perustuvia yhteistyömalleja, joissa huoltajat ja koulu toimivat yhteisen tavoitteen – oppilaan hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisen – hyväksi. Opettajille tarjotaan valmennusta vuorovaikutustaitoihin, kulttuurisesti sensitiiviseen kohtaamiseen ja rakentavaan dialogiin huoltajien kanssa.

3.3 Opiskelijat työllistyvät ja jatkavat jatko-opintoihin

Tampereen kaupungin kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polkujen tavoitteena on, että kaikki toiselta asteelta valmistuneet työllistyvät tai jatkavat korkeakouluopintoihin. Siksi toisella asteella panostetaan työelämävalmiuksiin ja varmistetaan opiskelijoiden työssä vaadittavan osaamisen taso.

Ammatillisen osaamisen kehittämistarpeet nousevat ympäröivän yhteiskunnan ja toimintaympäristön muutossuunnista. Sen tulee vastata jatkuvasti uudistuviin työelämään tarpeisiin ja kehittää yksilöiden tarvitsemää ammatillista osaamista. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on varmistaa suurten työllistävien alojen työvoiman saatavuutta ja huolehtia pienten erikoistuneiden alojen osaamisesta.

Tampereella Tredu tekee tiivistä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa koulutusten kehittämiseksi seuraamalla paikallista, alueellista ja kansainvälistä kehitystä. Tredun koulutustarjonta vastaa pitkällä aikavälillä alueellisen elinkeinoelämän tarpeita.

Tredusta valmistuu osaavia ammattilaisia. Opinnoissa ja elämässä kattuneet oppimaan oppimisen ja geenieriset taidot ovat sekä työllistymisen että jatko-opintovalmiuksien kannalta oleellisia. Työelämässä kaivataan motivoituneita, oppimiskykyisiä ihmisiä, jotka tuntevat työelämän pelisäännöt. Työelämään ja omaan alaan tutustutaan perustutkintojen työelämäjaksoissa, joissa opitaan oman alan käytänteitä ja luodaan verkostoja työelämään.

Suomessa toisen asteen tutkinto antaa hakukelpoisuuden korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin. Tredun tavoite on, että kaikki valmistuneet siirtyvät työelämään tai jatkavat korkeakouluopintoihin. Erityisesti lukiossa painottuu akateemiset valmiudet ja jatko-opintoihin suuntautuminen.

Lukio-opinnot valmistavat korkeakouluopintoihin, joihin useampi kuin neljä viidestä lukiolaisista hakee heti valmistuttuaan ylioppilaaksi. Välittömästi valmistumisensa jälkeen jatko-opintonsa pääsee aloittamaan kolmasosa. Kuitenkin kolmen vuoden jälkeen kolme neljästä ylioppilaasta opiskelee joko ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa.

Tamperelainen koulutus jakaa Tampereen seudun työllisyysstrategian kanssa samat tavoitteet. Keskeisin tamperelaista koulutusta uudistava tavoite on kysyntälähtöisyyteen siirtyminen etenkin ammatillisen koulutuksen osalta. Kysyntälähtöisyys tarkoittaa työ- ja elinkeinoelämän kanssa yhteistyössä ennakoituihin osaamistarpeisiin kouluttamista. Koulutustarjonnan suunnittelussa ketteryyden ja muutoksenkyvyyden vahvistaminen on keskeistä, jotta osaamisen kysyntään voidaan vastata tehokkaasti. Tredu tarjoaa koulutuksia, joille on työelämässä tarve nyt ja jatkossa. Päättävänä on, että Tredu kouluttaa osaajia työelämään ja työnhakijoiden osaamista päivitetään tehokkaasti siten, että he työllistyvät nopeasti.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Hoppo

3.3.1 Työelämäkasvatuspolku

Tamperelaisessa kasvatuksessa vaalitaan yhteistyötaitoja, uteliaisuutta ja sinnikkyyttä. Nämä ovat ominaisuuksia, joita koulutuksen lisäksi tarvitaan myös harrastuksissa, yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä tulevaisuuden työelämässä. Työelämäkasvatuspolku on osa Tampereen kaupungin Nuorten työllisyysohjelmaa, josta vastaa Yritteliäs Tampere -verkosto, ja sen avulla työelämään liittyviä taitoja harjoitellaan vaihteittain eri koulutusasteilla.

Tampereen kaupungin nuorten työllisyysohjelman tavoitteena on tehdä Tampereesta Suomen paras työelämäkasvatuksen, osaamisen ja työllisyyden kaupunki sekä vahvistaa kaupungin elinvoimaisuutta. Tarkoituksena on kokeilla uudenlaisia toimintatapoja nuorten työllisyyden edistämiseksi. Ohjelman keskeinen idea on vahvistaa olemassa olevan nuorten palvelujen verkoston yhteistyötä. Ohjelma rakentaa nuorille hyvään yhteistyöhön perustuvan työelämäpolun peruskoulusta työuran käynnistämiseen.

Polkua toteutetaan Tampereella varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja työllisyyspalvelusta korkeakoulu-yhteisöön. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa keskeisimpiä tavoitteita ovat minäpystyvyyden ja it-seluottamuksen kasvattaminen, omien vahvuuksien tunnistaminen, yrittämisen ja epäonnistumisen kautta kehittyvä sinnikkyys sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettelu. Perusopetuksessa painottuu lisäksi näiden taitojen pohtiminen osana työtä ja hyvää elämää.

Lukiossa tavoitteina ovat työelämävalmiuksien sekä yrittäjyystaitojen vahvistaminen kaikessa lukion toiminnassa. Olennaista ovat jatko-opintoihin tutustuminen, omien vahvuuksien tunnistaminen, sanoittaminen ja hyödyntäminen opinnoissa sekä työelämässä. Tavoitteena on innostua jatkuvasta oppimisesta ja luottaa omaan kykyihinsä tulevaisuuden muuttuvissa toimintaympäristöissä, suunnitella tulevaisuutta ja pohtia omaa urapolkua.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoita kannustetaan oma-aloitteisuuteen, rohkeuteen ja vastuullisuuteen sekä harjoitetaan kykyä työskennellä tiimissä. Tavoitteena on, että opiskelijat kykenevät hyödyntämään osaamistaan työelämässä myös tuoden kehittämisajatuksia ja ideat rohkeasti esiin. Yrittäjyyden taitoja, kuten taloustaitoja ja vastuullista toimijuutta, vahvistetaan.

3.3.2 Työelämäyhteistyö oppilaitoksissa

Ammatillisen koulutuksen yksi keskeinen periaate on työelämälähtöisyys. Koulutusta suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan yhdessä työelämän kanssa. Tredussa työelämäyhteistyötä tehdään tehokkaasti ja

koordinoidusti. Kumppanuustyössä Tredun rakentaa asiakkaiden palveluissa tarvittavaa jatkuvan oppimisen ekosysteemiä. Kumppanien kanssa tehdään ennakoivaa tulevaisuustyötä ja koulutustarjontaa muotoillaan työelämän kysynnän pohjalta.

Yrityskoordinaattorit toimivat yritysten, kuntien ja kaupunkien elinvoimapalveluiden, yrittäjäjärjestöjen sekä työllisyysalueen edustajien kanssa tiiviissä vuoropuhelussa. Yhteistyön tavoitteena on jakaa tilannekuvaa, luoda yhteistä tulevaisuuskuvaa osaajien ja osaamisen tarpeista, työvoimatarpeesta, piilotyöpaikoista ja uusista kehittämismahdollisuuksista. Yhteistyö tapahtuu niin kutusutuissa kumppanuusryhmissä. Tärkeä sidosryhmä opiskelijan arjessa ovat työssäoppimisjaksoilla yritykset ja yrityksissä toimivat työpaikkaohjaajat.

Tampereen lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa painotetaan tulevaisuuden työelämässä tarvittavia taitoja. Työelämätaitoja ja jatko-opintovalmiuksia kartutetaan jokaisessa oppiaineessa kunkin oppiaineen luonteen mukaisesti.

Tampereen kaupungin lukioissa voi saada opintopisteitä TET-jaksosta. Se voi olla opiskelijan kesätyö, opintojen ohella tehty työ tai muu aktiivinen työelämään tutustuminen. Tampereen lukiokoulutus on mukana Yritteliäs Tampere -verkostossa, joka järjestää mm. vuosittain työelämäviikon yhdessä yrittäjyys- ja työelämätoimijoiden kanssa.

3.3.3 Korkeakouluyhteistyö oppilaitoksissa

Tampereen korkeakouluyhteisö, eli Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu, ovat Tampereen kaupungin strategisia kumppaneita. Kumppanuuden tavoitteena on kehittää monipuolisesti kaupungin ja korkeakouluyhteisön välistä yhteistyötä ja tehdä Tampereesta Suomen opiskelijaystävällisin kaupunki. Yhteistyön painopisteitä ovat muun muassa tutkimusperustaisen päätöksenteon tukeminen, kaupungin ja sen palveluiden kehittäminen, opiskelijoiden hyvinvoinnin ja työllistymismahdollisuuksien edistäminen.

Tampereen kaupungin ja Tampereen korkeakouluyhteisön strategisen kumppanuuden yhdeksi painopisteeksi nostetaan vuoden 2026 alusta kasvatukseen ja koulutukseen liittyvän yhteistyön kehittäminen. Tämä yhteistyö keskittyy oppimistulosten vahvistamiseen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseen. Oppimisen vahvistamisessa yhteistyö painottuu erityisesti luku- ja kirjoitustaidon parantamiseen. Hyvinvoinnin parantamisessa keskitytään erityisesti opetukseen integroitaviin menetelmiin, joilla hyvinvointia vahvistetaan. Yhteistyön tavoitteena on hyödyntää korkeakouluyhteisön laajaa asiantuntemusta ja tutkimustietoa palveluiden kehittämisessä.

Tampereella kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen yhteistyö korkeakoulujen kanssa alkaa jo varhaiskasvatuksessa. Tampereen yliopiston Juniversity on lasten oma yliopisto, joka järjestää toimintaa ja tutustumisia korkeakoulumaailmaan lapsille, nuorille ja heidän opettajilleen varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella. Toiminta on monitieteistä ja mukana ovat niin yliopiston tiedekunnat, tutkimusyksiköt kuin opiskelijatkin. Juniversityn toiminta lisää kiinnostusta ja motivaatiota luonnontieteitä ja tieteellistä tutkimusta kohtaan. Se järjestää opettajille ja oppilaitosten henkilöstölle tapahtumia ja koulutuksia.

Tampereen kaupungin lukiot tekevät läheistä yhteistyötä eri korkeakoulujen kanssa. Lukio-opintoihin voi sisällyttää lukioaikana tekemiään korkeakouluopintoja. Tampereen kaupungin lukioiden opiskelijoille korkeakouluopinnot ovat pääosin maksuttomia.

Tampereen kaupungin lukioissa opiskeleville lukiolaisille on tarjolla väyläopintolinjoja Tampereen ammattikorkeakoulussa. Lukiolaiset voivat suorittaa opintoja TAMKissa avoimen tarjonnan kautta. Yhdessä aikatauluiltaan suunnitellut opintojaksot sopivat toteutustavaltaan lukiolaisen työjärjestykseen.

Tredun opiskelijat voivat suorittaa opintojen aikana väyläopintoja avoimen AMKin kautta. Opintoja on tarjolla useissa eri ammattikorkeakouluissa eri paikkakunnilla ja opintoja voi suorittaa eri tavoin. Ammattikorkeakoulu, johon väyläopinnot tehdään, valikoituu opiskelijan opintoalan mukaan. Opinnot sisällytetään osaksi toisen asteen ammatillista tutkintoa.

Korkeakoulu- ja väyläopintoja kehitetään ja laajennetaan entisestään. Korkeakouluopintoihin tutustuminen vahvistaa opiskelijoiden käsitystä omista opiskelukyvyistä ja korkeakouluopinnoista selviämisestä. Tarkoitus toisella asteella on madaltaa kynnystä hakeutua korkeakouluopintoihin ja tehdä siten toisen asteen jälkeisestä niveltämisestä sujuvampi.

3.4 Tampereen seudun työväenopisto

Opinpolku ei katkea oppivelvollisuuden päättymiseen tai korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Teknologia, työelämä ja yhteiskunta muuttuvat kiihtyvään tahtiin, mikä tarkoittaa sitä, että myös työelämässä eteen tulevat ongelmat ovat entistä monimutkaisempia. Tämä vaatii monitieteistä ja -taitoista ajattelua sekä toimintaa. Oppiminen on arvo sinänsä ja erottamaton osa elämää. Kriittinen ja luova ajattelu ovat myös demokraattisena kansalaisena toimimisen edellytyksiä.

Tampereen seudun työväenopiston kurssitarjonta on tärkeä pala tamperelaista koulutusta ja sivistystä. Se tarjoaa monipuolisia koulutusmahdollisuuksia nuorille, aikuisille ja ikäihmisille, jotka haluavat kehittää taitojaan ja osaamistaan eri aloilla. Opiston tehtävänä on edistää elinikäistä oppimista ja tarjota kaikille mahdollisuus kouluttautua ja sivistyä riippumatta iästä, taustasta tai taloudellisesta tilanteesta.

Työväenopisto järjestää monipuolisesti kursseja ja koulutuksia eri aiheista, kuten kielistä, taiteista, käsityöstä, tietotekniikasta ja hyvinvoinnista. Näiden kurssien avulla osallistujat voivat harjaannuttaa uusia taitoja, syventää olemassa olevaa osaamistaan ja löytää uusia harrastuksia. Opisto toimii myös tärkeänä yhteisöllisyyden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäjänä. Se tarjoaa paikan, jossa voi kohdata ja jakaa kokemuksiaan. Toiminta edistää myös kulttuurista monimuotoisuutta, osallisuutta sekä suomen kielen taitoa, mikä vahvistaa yhteisön yhteenkuuluvuutta ja hyvinvointia.

3.5 Yksityiset koulutuksenjärjestäjät

Tampereen yksityiset koulutuksen järjestäjät ovat merkittävässä roolissa tamperelaisessa koulutuskentässä. Niiden palvelutarjonta kattaa koulutusasteet varhaiskasvatuksesta toisen asteen opintoihin. Toiminta on kiinteä osa tamperelaista koulutusta, ja se tuo monipuolisuutta sekä joustavuutta kasvatus- ja koulutusmahdollisuuksiin.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa yksityiset toimijat tarjoavat vaihtoehtoja kunnalliselle varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle, mikä lisää perheiden valinnanmahdollisuuksia. Yksityinen varhaiskasvatus ja esiopetus voivat tarjota erityisiä pedagogisia lähestymistapoja, jotka vastaavat perheiden erilaisiin tarpeisiin.

Perusopetuksessa yksityiset koulut täydentävät kunnallista perusopetusta tarjoamalla vaihtoehtoisia opetussuunnitelmia ja erityispainotuksia. Tämä monipuolistaa oppilaiden mahdollisuuksia löytää itselleen sopiva oppimisympäristö ja tukee heidän yksilöllistä kehitystään.

Tampereella toimii useita yksityisiä toisen asteen oppilaitoksia. Ne tarjoavat erityisiä koulutusohjelmia ja -linjoja, jotka vastaavat työelämän muuttuviin tarpeisiin ja opiskelijoiden kiinnostuksen kohteisiin. Tämä lisää opiskelijoiden mahdollisuuksia löytää itselleen sopiva koulutuspolku ja parantaa heidän työllistymismahdollisuuksiaan.

Yksityisten oppilaitosten yhteistyö Tampereen kaupungin kanssa on sujuvaa. Yksityiset toisen asteen oppilaitokset järjestävät myös opintoja ja kursseja kaupungin lukioille ja Tredulle. Ammatillisella puolella aloja jaetaan kustannustehokkaasti koulutuksen järjestäjien kesken. Kaupunki tukee yksityisiä oppilaitoksia tarjoamalla konsultaatiota ja koulutusta henkilöstölle.

Yksityiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät toivovat syvempää yhteistyötä ja tiedon vaihtoa Tampereen kaupungin ja muiden opetuksen järjestäjien kanssa. Tampereen kaupungin halutaan ottavan entistä vahvempi rooli kansallisessa edunvalvonnassa.

Aikuiskoulutuksessa yksityiset koulutuksen järjestäjät tarjoavat monipuolisia aikuiskoulutusmahdollisuuksia, jotka tukevat elinikäistä oppimista ja ammatillista kehittymistä. Koulutukset ovat tarvittaessa joustavia ja räätälöityjä.

Julkista korkeakoulutustarjontaa täydentävät kansanopistot. Niissä on mahdollista suorittaa korkeakoulupintoja ja etsiä omia kiinnostuksen kohteita suorittamalla myöhemmin korkeakouluopinnoissa hyväksiluettavia opintoja.

LIITE 4: SUURET MUUTOSAJURIT

Tässä liitteessä kuvataan kasvavan ja kansainvälistyvän kaupungin teemoja sekä käsitellään digitalisaation roolia ja käytettävyyttä kasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa.

Liitteessä konkretisoidaan toimintaympäristöä strategisten tavoitteiden kokonaisuuden
2. Joustavat ja yksilölliset oppimispolut,
3. Turvallinen ja välittävä koulutus
tavoitteita, *4. Tuki ja siirtymät sekä*
5. Yhteistyö ja rakenteet osalta.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Vanzo

4 Uudistuva koulutusorganisaatio

4.1 Kasvava kaupunki

Tampereen kaupungin strategian mukainen väestönkasvu on 3000 asukasta vuosittain. Väestö ei tällä hetkellä, eikä myöskään tulevaisuuteen katsovissa väestösuunnitteissa kasva juurikaan syntyvyyden kautta, vaan kuntien välisen muuton ja maahanmuuton seurauksena. Väestönkasvu näkyy ikäluokissa eri tavoin ja vaikuttaa siten myös palveluverkon suunnitteluun ja palvelutarpeiden arvioinnin ennakointiin.

6-vuotiaiden määrän oletetaan kasvavan sadoilla vuoteen 2040 mennessä vuoden 2025 tasosta. Alakoului-
käisten määrä tulee vuoteen 2040 mennessä kasvamaan noin tuhannella oppilaalla vuoden 2025 tasoon
nähdén. Alakoululaisia tulee olemaan vähiten 2030-luvun taitteessa, jonka jälkeen heidän määränsä alkaa
kasvamaan voimakkaasti.

Yläkoului-
käisiä oletetaan vuoteen 2040 mennessä olevan joitain satoja enemmän, kuin vuonna 2025. Eni-
ten tämän ikäisiä ennustetaan olevan vuoden 2027 aikoihin, noin viitisen sataa enemmän kuin 2025.

16–18-vuotiaiden ikäluokka kasvaa voimakkaasti vuoteen 2030 mennessä. Tämän jälkeen ikäluokan koon
ennustetaan lähtevän laskuun, alkaakseen taas kasvamaan 2030-luvun jälkipuoliskolla. Seudun väestökehitys
on huomioitava erityisesti toisen asteen koulutukseen pääsyn kannalta, jonne nuorilla on vapaa hakeutumis-
oikeus. Etenkin lukion aloituspaikkoja on lisättävä, sillä Tampereen lukioihin hakeutuu paljon myös kaupunki-
seudun muiden kuntien opiskelijoita.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Vanzo

Tampereen kaupunkiseudun väestö tulee kasvamaan vuoteen 2040 mennessä. 0–9-vuotiaiden ikäluokka kasvaa, mutta 10–17 ja 18–23-vuotiaiden ikäluokat tulevat seudulla pienenevään. Tämä voi tarkoittaa koulutusverkon keskittymistä ja oppilaitosten kilpailua oppijoista. Verkko- ja etäopetuksen yleistyessä ja kehittyessä myös toisen asteen koulutuksen voi suorittaa pitkälti etänä. Tulevaisuudessa koulutuksen tehtävänä on myös kehittää digiyhteisöllisiä toimintamalleja. Yksinäisyyden ehkäisyyn ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen tarvitaan ratkaisuja seudun haja-asutusalueilla asuville oppijoille.

Suuressa kuvassa Suomen väestö tulee vanhenemaan, ja siten heidän vaikutuksensa päätöksentekoon tulee kasvamaan. Yhteiskunnalta yleensä, mutta myös kasvatukselta, opetukselta ja koulutukselta tullaan vaatimaan uudenlaisia tapoja saattaa lapsia ja nuoria osallisiksi yhteiskunnasta. Päätöksenteon edustaessa enenevissä määrin ikääntyviä on kehitettävä uusia vaikuttamisen ja osallistumisen muotoja, jotka edistävät nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta.

4.2 Kaupungin palveluverkkosuunnittelu

Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polkujen sekä palveluverkkosuunnitelmien yhteensovittaminen on tärkeää kaupungin kokonaisvaltaisessa kehittämisessä. Yhteistä molemmilla on korostaa terveellisten ja turvallisten oppimisympäristöjen merkitystä oppijoiden ja henkilöstön hyvinvoinnin sekä oppimisen edellytysten turvaamiseksi. Oppimisen ilo, osallisuus ja opetuksen tasalaatuisuus ovat keskeisiä tavoitteita, jotka heijastuvat myös palveluverkon suunnitteluun.

Kaupungin keräämä data väestökehityksestä, syntyvyyden muutoksista ja maahanmuuton kasvusta toimii palveluverkko- sekä strategiatyön perustana. Ennakoiva suunnittelu ulottuu varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja koulutukseen vuoteen 2040 saakka. Se huomioi myös erityisopetuksen uudistumisen ja kasvavat sekä muuttuvat tuen tarpeet. Integroidut pienryhmät ja pedagogisesti tarkoituksenmukaiset tilaratkaisut ovat keskeisiä, jotta jokaiselle oppijalle voidaan tarjota yksilöllistä tukea ja oppimisen mahdollisuuksia.

Yksi merkittävä tulevaisuuden muutos on mahdollinen kansallinen kaksivuotisen velvoittavan esiopetuksen käyttöönotto. Tampere suhtautuu myönteisesti tähän uudistukseen, sillä se mahdollistaisi oppilaiden tuen tarpeiden varhaisemman tunnistamisen ja erityisopettajan sekä esiopettajan tiiviimmän yhteistyön oppimis-

valmiuksien tasaamiseksi ennen perusopetuksen aloitusta. Uudistuksen täysimääräinen rahoitus tulee varmistaa kansallisella tasolla. Nykyinen palveluverkko haastaa koko kaksivuotisen esiopetuksen järjestämisen samassa yksiköissä joillakin alueilla. Tilanne edellyttää arviointia ja suunnittelua, jotta ylimääräisiltä nivelvaiheilta, kuten yksikön vaihdolta, vältytään.

Tampereen kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen polku 2025–2035 antaa suuntaviivoja palveluverkkosuunnittelulle, mutta samalla se saa syötteitä palveluverkon rakenteellisista ja toiminnallisista reunaehdoista. Näin varmistetaan, että tamperelainen opinpolku on eheä, joustava ja kestävällä tavalla rakennettu.

Palveluverkkoja kehitetään vastaamaan strategian mukaisen väestön kasvun tavoitteita. Esimerkiksi lukio-koulutuksen opiskelijamääriä on saatu kasvatettua siirtämällä toimintoja isompiin tiloihin. Tulevaisuudessa lisätilaa lukiolaisille avautuu myös Hakametsä Sport Campuksen tiloista. Lukiokoulutuksen kielellistä saavutettavuutta edistetään käynnistämällä englannin- ja suomenkielinen lukiokoulutus vuonna 2025. Myös englanninkielinen lukiolinja alkaa syksyllä 2026. Sen kohderyhmänä ovat opiskelijat, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei riitä lukio-opintojen alussa lukio-opiskeluun. Tällaisia ovat esim. nuoret, jotka ovat suorittaneet perusopetuksen tai vastaavat opinnot muulla kuin kotimaisilla kielillä.

4.3 Kansainvälistyvä kaupunki

Niin Tampereen elinvoimaa kuin veto- ja pitovoimaa lisää englanninkielinen opinpolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle aina ylioppilaskirjoituksiin asti. Kuitenkin suomen kielen hallitseminen on tärkeä osa Tampereelle ja Suomeen integroitumista. Pitovoimaa tulee vahvistaa, jotta Tredun ja Takkin tilauskoulutusten tuottama opiskelijapotentiaali saadaan hyödynnettyä. Kansainvälisille opiskelijoille tulee luoda selkeä työllistymispolku.

Tampereen väestönkasvu perustuu pitkälti maahanmuuttoon, joka selittää noin puolet väestönkasvusta. Koulutuksen tulee reagoida tulevien vuosikymmenien aikana muuttuvaan toimintaympäristöön, jossa oppijat ovat entistä useammin vieraskielisiä eri kulttuuritaustojen edustajia. Koulutuksella on tärkeä rooli sekä lapsen että hänen huoltajiensa kotoutumisessa.

Kotoutumisella tarkoitetaan uuteen kotimaahan asettumista sekä sen kulttuurin ja toimintatapojen oppimista. Kotoutuminen on maahanmuuttajan yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. Se vaatii sitoutumista sekä maahanmuuttajalta että vastaanottavalta yhteiskunnalta. Tavoitteena on maahanmuuttajan yhteiskunnallisten ja työelämätaitojen omaksuminen sekä kieli- ja kulttuuriympäristöön tutustuminen. Vastaavasti vastaanottajamaan kulttuuri rikastuu uusien vaikutteiden ansiosta.

Kasvatus, opetus ja koulutus edistävät tehokkaasti maahanmuuttajan kotoutumista. Varhaiskasvatus tukee kotoutumisen näkökulmasta lapsen ja hänen vanhempansa uuteen kotimaahan sekä kulttuuriin kiinnittymistä. Varhaiskasvatuksessa opitaan suomen kieltä, kulttuuria ja toimintatapoja, jotka edistävät lapsen kouluvalmiuksia. Varhaiskasvatuksessa toimii S2-opettajia, kieliavustajia, erityisopettajia ja varhaiskasvatuksen sosionomeja, jotka helpottavat lasten ja perheiden kotoutumista. Viimeistään esiopetus on lapselle ensimmäinen kosketus suomalaiseen kasvatus- ja koulutusjärjestelmään. Esiopetus on Suomessa velvoittavaa ja luo hyvän pohjan lapsen opinpolulle. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyöllä vahvistetaan kaikkien lasten opinpolkua. Erityisesti vieraskielisten varhaiskasvatuksen osallistumisastetta on tärkeää nostaa. Kotoutumista haastaa kuitenkin vieraskielisten keskittyminen samoille alueille, jolloin varhaiskasvatus- ja esiopetusryhmissä sekä koululuokilla olevien vieraskielisten osuus kasvaa hyvin korkeaksi. Tämä johtaa suomen kielen oppimisen hidastumiseen ja jarruttaa kotoutumista.

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu tamperelaisille 7–16 -vuotiaille maahanmuuttotäustaisille oppilaille, jotka eivät puhu suomea tai joiden suomen kielen taito ei vielä ole riittävä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Valmistavassa opetuksessa oppilas tutustuu monipuolisesti suomalaiseen kouluun. Kielitaidon ja peruskoulussa opetettavien oppiaineiden lisäksi valmistavassa opetuksessa opetetaan suomalaiseen toiminta- ja kansankulttuuriin liittyviä kokonaisuuksia. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan suomen kielen taitoa ja tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Valmistavaa opetusta

järjestetään 1–2 –luokkalaisille oppilaille lähikoulussa, jolloin osa oppilaista sijoitetaan alusta alkaen yleisopetuksen luokkaan. Siellä oppilaat saavat tukea suomen kielen oppimiseen ja ovat koulupolun alusta lähtien yleisopetuksen oppilaiden luokkatovereita.

Maahanmuuttajataustaiset oppilaat, jotka siirtyvät valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen, saavat tukea kielitietoisien opetuksen avulla. Tärkeässä roolissa ovat KIETU- ja KIEKU-opettajat, jotka toimivat samanaikaisopettajina luokissa ja tukevat oppilaiden kielellistä sekä kulttuurista kotoutumista.

KIETU-opettaja (kielellinen tuki) tarjoaa oppilaille kielellistä tukea luokassa ja toimii samanaikaisopettajana. Lisäksi KIETU-opettaja opettaa pienryhmiä, jotka on muodostettu yleisopetuksen ryhmistä ja jotka tarvitsevat erityistä kielellistä tukea. Tavoitteena on tuottaa kielitietoisempaa opetusta, joka tukee oppilaan oppimista ja kotoutumista.

KIEKU-opettajat (kieli ja kulttuuri) ovat oman äidinkielen opettajia. He hallitsevat suomen kielen lisäksi yhden tai useamman Tampereen perusopetuksen kymmenen suurimman kielen joukkoon kuuluvan kielen, kuten arabian, venäjän, darin, ukrainan, englannin tai singalin. He voivat tarvittaessa käyttää opetuksessa oppilaan omaa äidinkieltä, mikä tukee oppimista ja ymmärrystä. KIEKU-opettajat ovat usein itse maahanmuuttotataustaisia, mikä tarjoaa oppilaille tärkeän kotoutumisen mallin: oppilaat näkevät esimerkin henkilöstä, joka on jo kotoutunut ja työllistynyt Suomessa. Tämä voi vahvistaa oppilaan motivaatiota ja uskoa omiin mahdollisuuksiinsa.

Edellä kuvatun lisäksi oppilaat saavat tukea suomi toisena kielenä (S2) -opetuksesta, joka edistää suomen kielen taidon kehittymistä yleisopetuksen yhteydessä. Oppilailla on myös mahdollisuus osallistua oman äidinkielen opetukseen, jota järjestetään täydentävänä opetuksena. Tämä tukee oppilaan identiteettiä ja kielitaitoa sekä vahvistaa oppimista muilla oppiainealueilla.

Koulutuksen lisäksi harrastaminen on tärkeä ja vaikuttava kotoutumisen keino. Aiemmin tässä dokumentissa mainittu maksuton Lupa Liikkua, Lupa harrastaa -toiminta on tärkeä malli myös kotoutumisen kannalta. Harrastuksissa maahanmuuttaja tutustuu kantasuomalaisiin ja kokee osallisuutta.

Aikuisten perusopetus on kotoutumista edistävä nuorille ja aikuisille tarkoitettu koulutus. Siellä kotimaasaan peruskoulun osittain tai kokonaan käynyt saa suomalaisen peruskoulun päättötodistuksen. Tämän jälkeen voi hakeutua toisen asteen koulutukseen. Aikuisten perusopetusta järjestää Tampereella Tredu.

Ammatillisessa tutkintokoulutuksessa on erilaiset kielitaitovaatimukset, ja erityisesti vieraskielisille on järjestetty opiskeluvaihtumista tukevia opintoja hyvin tuloksin. Ammatillinen koulutus tarjoaa laajat mahdollisuudet kotoutumiselle. Koulutuksessa opitaan työelämätaitojen lisäksi myös yhteisten tutkinnon osien myötä yhteiskunnallisia taitoja ja jatko-opintovalmiuksia.

Lukio-opinnot ovat tavoitteiltaan ammatillista koulutusta akateemisemmat ja vaativat lukiolaiselta hyvää suomen kielen hallintaa. Tampereen lukiokoulutuksessa on yhteishaun ohelle kehitetty harkinnanvaraisen haun väylää maahanmuuttajille. Jos hakijan äidinkieli on joku muu kuin suomi tai ruotsi ja hakijalla ei ole suoraan vertailukelpoista perusopetuksen tai vastaavan koulutuksen päättötodistusta, hakija kutsutaan ohjaustilaisuuteen, suomen kielen taidon testaukseen sekä muiden lukiovalmiuksien kartoittamiseen. Kehittämispäällikkö tekee testauksen ja haastattelun perusteella esityksen mahdollisista hyväksyttävissä olevista hakijoista. Lukioipaikkoihin hyväksyminen harkitaan rehtoreiden kanssa. Lukioissa on mahdollista opiskella suomea toisena kielenä, ja opetustarjontaa on laajennettu eri lukioissa eritasoisille suomen kieltä toisena kielenä opiskeleville.

Lukion henkilökunnan osaamista päivitetään täydennyskoulutuksilla kieli- ja kulttuuritietoisuudesta. Jokaisella lukiolla on kieli- ja kulttuuritietoisuussuunnitelma osana lukuvuosisuunnitelmaa. Kielitietoisessa koulussa ymmärretään kielen keskeinen rooli oppimisessa, vuorovaikutuksessa, identiteetin rakentumisessa ja kotoutumisessa. Kielen osaaminen vaikuttaa oppilaan mahdollisuuksiin osallistua opetukseen ja koulun vuorovaikutustilanteisiin. Oppilaan omat kielet ja niiden arvostus tukevat identiteettiä ja minäkuvaa. Koulussa on tärkeää arvostaa kaikkia kieliä ja monipuolista kielitaitoa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä ja käsitteistönsä, ja opetuksessa siirrytään arkikielestä kohti käsitteellistä ajattelua.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Happonen

4.4 Segregaation ehkäisy

Väestörakenteen demografista, sosioekonomista ja etnistä eriytymistä kutsutaan segregaatioksi. Tampereella segregaation ehkäiseminen on yksi strategisista painopisteistä. Pitämällä asuinalueiden asumismuodot ja asuntokanta monipuolisena tavoitellaan alueellisten sosioekonomisten ja hyvinvoinnin erojen kaventumista.

Alueellinen eriytyminen voi johtaa matalamman sosioekonomisen ja koetun hyvinvoinnin voimakkaaseen alueellistumiseen sekä maantieteelliseen laajenemiseen. Asuinalueiden hyvinvointieroista saattaa muodostua pysyviä sosiaalisia ja kulttuurisia rakenteita. Tästä voi seurata matalamman hyvinvoinnin sekä koulutustason ylisukupolvistumista ja eri väestöryhmien yhteiskunnallisen luottamuksen eriytymistä. Asuinalueiden liiallista eriytyminen on haitallista ja siksi sitä pyritään tasoittamaan erilaisin keinoin.

Segregaation vaikutusten ehkäisy on koulutuksen, kotoutumisen, hyvinvoinnin, palveluverkon toimivuuden, pätevän opetushenkilöstön rekrytoinnin ja oppimistulosten näkökulmasta tärkeää. Tampere panostaa segregaation ehkäisyyn erillisellä positiivisen diskriminaation määrärahalla, jota vuosittain tarkastellaan vallitsevan tarpeen mukaan.

Lupa liikkuu Lupa harrastaa -mallin toimintaa painotetaan PD-rahalla saaville kouluille. Uusien koulujen rakentamista on painotettu ja painotetaan matalamman sosioekonomisen taustan alueille. Päiväkotit ja koulut ovat kaupunginosan sydämiä, ja pitävät kaupunginosan elävänä. Ne mahdollistavat kohtaamisia ja vahvistavat alueen viihtyisyyttä sekä turvallisuuden tuntua. Kaupungin sisäistä vuoropuhelua ja yhteistä tekemistä alueellisen eriytymisen ehkäisemiseksi on erityisesti viimeiset vuodet vahvistettu. Kaupunginosakehittämisen ohjelma 2026–2029 kuvaa alueelliseen eriytymiseen vaikuttavat teemat ja niihin liittyvät kaupunkitasoiset periaatteet ja tavoitteet valituille kohdealueille.

Koulupolut kulkevat oppilaaksiottoalueittain, joten Tampereella ei ole painotuksia lukuun ottamatta mahdollisuutta vapaaseen hakeutumiseen esimerkiksi seitsemännellä luokalla. Koulutuksessa segregaation vaikutuksia ehkäistään pedagogiikan avulla.

Segregaatio ei koske vain asuinalueita tai etnisiä ryhmiä. Esimerkiksi poikien ja tyttöjen väliset osaamiserot eri oppiaineissa yhdistettynä kulttuuriseen vaikutukseen on johtanut Suomessa eriytyneisiin koulutuspolkuihin ja siten ammatinvalintoihin. Enemmistö ammatillisen koulutuksen suorittaneista on poikia. Pojat hakeu-

tuvat lukiokoulutukseen harvemmin kuin tytöt, ja tytöt puolestaan kouluttautuvat poikia pidemmälle. Kyse on sukupuolittuneesta koulutuksellisesta segregatiosta. Koulutuslavalinnat korkeakouluissa ovat Suomessa segregoituneet poikkeuksellisen vahvasti verrattuna muihin OECD-maihin. Tämä horisontaalinen segregatio ilmenee Suomessa niin, että miehet kouluttautuvat STEM-aloille ja naiset kasvatukseen, opetuksen ja hyvinvointialueille. Tampereen kaupungin tavoitteena on vähentää kaikenlaista segregatiota kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen keinoin.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Vanzo

4.5 Digitalisaatio ja tekoäly

Tampere tarttuu digitaaliseen murrokseen kunnianhimoisesti ja se näkyy kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen kehittämisessä tulevaisuuteen. Tekoälyn tunnistettu potentiaali ja sen systemaattinen, ihmiskeskeinen käyttöönotto ovat kaupungin strateginen painopiste. Tampereen kaupungin digivisio 2035 sekä Kasvatuksen ja opetuksen digivisio asettavat tavoitteita kaupungin palveluiden sekä kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen digitalisaatioon. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen osalta digitaalinen murros ilmenee pedagogisesti perusteltuna digitalisaation hyödyntämisenä. Digipedagoginen osaaminen rakentuu yhteisöllisesti ja tavoitteena on yhteisesti rakentaa, etsiä ja jakaa toimivia käytäntöjä. Koska tekoälypohjaiset ratkaisut muuttavat oppimista ja opettamista, opettajan roolissa korostuu oppimisen ohjaaminen. Digitalisaation hyötyjen käyttöönottoon tarvitaan yhteinen toimintakulttuuri, jossa jokainen oppija, kasvattaja ja opettaja löytää polkunsä.

4.5.1 Tampereen kaupungin kasvatuksen ja opetuksen digivisio

Tampereen kaupungin kasvatuksen ja opetuksen digivisio luo yhteisen suunnan digipedagogiselle kehittämiselle, mitä tapahtuu eri puolilla organisaatiota. Digivision ytimessä on oppijan digipolku, jonka varrella digivalmiudet rakentuvat johdonmukaisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Teknologian kehittyessä nopeasti, on tarpeen muodostaa yhteinen tahtotila ja tavoite tulevaisuuden digiosaamisesta. Tampereella tähdätään siihen, että digitaalisuus toimii huomaamattomasti arjen taustalla. Digitaaliset kanavat eivät hallitse tilaa tai määritä pedagogiikkaa, vaan tukevat lasten ja nuorten oppimista.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa digivälineiden käytössä paino on arjen rikastuttamisessa ja digi-

maailmaan tutustuttamisessa. Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan itse käyttämään laitteita lapselle sopivalla tavalla. Huoltajille asioiden hoitaminen, kuten poissaolojen ilmoittaminen ja viestintä kasvattajien kanssa, on mutkatonta. Kasvattajat saavat tukea digitaalisten välineiden turvalliseen käyttöön lasten kanssa ja ymmärtävät, mitä digitaalisuus voi tarkoittaa osana leikillistä oppimista.

Perusopetuksessa digitaalisuutta hyödynnetään niin, että se vahvistaa oppijan motivaatiota ja auttaa tätä eteenpäin opinpolullaan. Digitaalisuus ei kuitenkaan häiritse oppimisrauhaa, hyvinvointia tai arjen turvallisuutta. Yläkoulussa jokaisella vuosiluokalla varmistetaan, että oppijat ovat omaksuneet tärkeimmät perusdigitaidot elämää ja jatko-opintoja varten. Huoltajat tietävät, miksi ja miten erilaisia digitaitoja opetellaan ja millaiset pedagogiset perusteet laitteiden käytölle on. Huoltaja osaa näin tukea lastaan tarvittaessa. Tunnetut yhteiset pelisäännöt helpottavat lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtimisessa. Opettajat osaavat ohjata oppijoita digitaaliseen vastuunottoon ja hyödyntävät digitaalisuutta opetuksessa oppimisen tukemiseen. Sen ei tule kuormittaa vaan helpottaa. Opettaja osaa ohjata ja arvioida digitaitojen oppimista eri vuosiluokilla.

Toisen asteen koulutus on sujuvaa aloittaa, kun oppijoilla on perustaidot kunnossa ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan. Toisen asteen arkeen kuuluvat myös hetket ilman digilaitteita, jolloin vaalitaan yhteisöllisyyttä, oppimisrauhaa ja hyvinvointia. Digitaalisuutta hyödynnetään niin, että se mahdollistaa joustavan oppimisen ja motivoi erilaisia oppijoita. Opiskelijan arki on itsenäisempää ja huoltajat tietävät, miten tukea opiskelijaa opinnoissaan. Yhteisöllisyyttä vahvistetaan myös digitaalisesti. Opettajat tietävät, miten aikaa opettamiseen ja ohjaukseen voi vapauttaa digitaalisin väline. He saavat tukea ja koulutusta digipedagogisten taitojensa kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Lukioissa digivälineiden ja -ympäristöjen valintaa ohjaa vahvasti ylioppilaskokeiden toteutustapa. Ammatillisessa koulutuksessa työelämälähtöisyys on opetussisältöjen ja työkalujen keskeinen kehittämisperuste. Digitaaliset ratkaisut rikastavat ja tuovat joustavuutta opettamiseen.

Oppijan digipolun aikana kartuttamat tiedot ja taidot tekevät digitaalisen siirtymän korkeakouluopintoihin ja työelämään sujuvaksi.

4.5.2 ICT-infrastruktuurin kehittäminen

Tampereella kehitetään aktiivisesti digitaalisia palveluita ja infrastruktuuria, jotta kaupungin ICT-toimintaympäristö palvelee kaupunkilaisia ja työntekijöitä kustannustehokkaasti sekä toimintavarmasti. Tampereen kasvatus- ja oppilaitoksissa langattomien verkkojen kapasiteettia kasvatetaan tarpeiden mukaisesti ja luodaan digikehittämistä tukeva infrastruktuuri.

Oppimisen tukeen kehitetään digitaalisia ratkaisuja ja ohjaus- ja asiakaspalveluita kehitetään digitaalisiksi ympärivuorokautisiksi palveluiksi. Tiloissa kulkuun, läsnäolojen kirjaamiseen ja tilojen varauksiin kehitetään digitaalisia ratkaisuja.

Tampereen kaupungin strategian mukaisesti digitalisaatio ja tekoäly ovat keskeisiä kehityskohteita. Kaupunki koulutuksen järjestäjänä kehittää aktiivisesti digitaalisia palveluita ja infrastruktuuria. Kaupungin ICT-toimintaympäristön tulee palvella kaupunkilaisia ja työntekijöitä kustannustehokkaasti sekä toimintavarmasti.

Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kehitetään lasten digitaalista osaamista, medialukutaitoa ja ohjelmointiosaamista. Tämä edistää lasten yhdenvertaisuutta mahdollistamalla oppimisen ja osallistumisen jokaiselle lapselle hänen omista lähtökohdistaan. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa itse edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja. Digitaalisten välineiden avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa. Henkilöstön tehtävänä on huolehtia digitaalisten ympäristöjen turvallisuudesta sekä opettaa lapsille digiturvataitoihin ja digihyvinvointiin liittyviä taitoja.

Tampereen kaupunki hankkii kaikille 6.-luokilla aloittaville oppilaille henkilökohtaisen kannettavan tietokoneen, joka on oppilaalla käytössä peruskoulun loppuun saakka. Tämä mahdollistaa oppilaiden digitaalisten taitojen kehittämisen ja tukee heidän oppimistaan monipuolisesti. Lukiokoulutuksessa opiskelijoilla on käytössään henkilökohtaiset tietokoneet.

Toisella asteella kehitetään mahdollisuuksia opiskella ajasta ja paikasta riippumattomasti, jotta voidaan tukea erilaisia oppijoita ja heidän yksilöllisiä opinpolkujaan. Digitaaliset ratkaisut rikastavat opetusta ja tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuksia kehittää omia taitojaan tulevaisuuden työelämää varten. Uusia teknologioita, kuten lisättyä todellisuutta ja simulaattoreita, käytetään tarkoituksenmukaisesti oppimisympäristöissä. Tampereen toisen asteen tavoite olla edelläkävijä uuden teknologian hyödyntämisessä. Kehitämme digitaalisen ohjauspalvelun mallin, josta opiskelija saa yksilöllistä ohjausta kennon ympäri.

Tekoälypohjaiset oppimisanalytiikkatyökalut auttavat opettajia seuraamaan oppilaiden edistymistä ja tunnistamaan oppimiseen liittyviä ongelmia ajoissa. Tämä mahdollistaa yksilöllisen tuen tarjoamisen oppilaille.

Robotiikkaa käytetään opetuksessa tukemaan inklusiivista opetusta peruskouluissa. Tämä mahdollistaa oppilaiden osallistumisen ja oppimisen monipuolisesti, erityisesti niille, joilla on erityistarpeita.

Digitaalisten välineiden ja tekoälyn avulla pyritään tukemaan oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä oppimista sekä kehittämään opettajien digitaalisia ja pedagogisia taitoja. Tämä luo pohjan tulevaisuuden koululle, jossa oppiminen on joustavaa, monipuolista ja teknologian tukemaa.

4.6 Kestävä koulutus

Tampereen kaupungin tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupungin alueen kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään 80 prosenttia vuoteen 1990 verrattuna ja loput 20 prosenttia kompensoidaan. Suurimmat vaikutukset tämän hetken päästöihin tulevat liikkumisesta, rakentamisesta, asumisesta, energiankäytöstä ja kulutuksesta.

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta. Sen päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä edellyttää, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Tampere edistää kestävästä kehityksestä ekologisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia näkökulmia. Kestävä kehitys on kaupungin strategian ja johtamisen läpileikkaava teema, joka ohjaa päätöksentekoa ja toimintaa. Kaupungin rooli paikallisena edistäjänä ja globaalina vaikuttajana on keskeinen. Tavoitteena on turvata hyvän elämän edellytykset nykyisille ja tuleville sukupolville. Toteutus edellyttää koko kaupunkiyhteisön osallistumista.

Tulevaisuuden kuntalaiset, joita varten luontoa ja elinympäristöjä halutaan suojella, ovat varhaiskasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa. Tamperelaisessa kasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa kestävä kehityksen teemat ja sivistyspäämäärät yhdistyvät ekososiaalisen sivistyksen käsitteen alle.

Ekososiaalisen sivistyksen päämääränä on turvata hyvän elämän edellytykset yhden maapallon rajoissa nykyisille ihmisille ja tuleville sukupolville sekä eliökunnalle. Se haastaa uudistamaan olemassaolomme ihannetta materiaalisesta ja talouskeskeisestä ajattelusta merkityskeskiseen. Sivistys ilmenee vapauden ja vastuun tasapainona ihmisen ajattelussa ja toiminnassa rajallisella maapallolla. Se konkretisoituu kestäväksi elämäntapana, yhteiskuntana ja kulttuurina.

Ekososiaalista sivistystä edistetään Tampereen perusopetuksessa kolmella eri tasolla. Strategisella tasolla sivistyshallinto mahdollistaa perusopetuksen vaikuttavan roolin hyvän elämän, sivistyksen ja tulevaisuuden rakentamisessa. Toimintakulttuurin tasolla rehtorit mahdollistavat ja johtavat hyvän elämän ja tulevaisuuden rakentamista. Arkea ohjaavat arvot ovat ihmistenvälisyys, kohtuullisuus ja vastuullisuus – ekososiaalisen sivistyksen kolme ulottuvuutta. Työn tekemisen tasolla opetushenkilöstö näyttää suuntaa arjen sivistykselle, ylläpitää toivoa ja rakentaa luottamusta. Opetushenkilöstö vahvistaa eettistä, kestävä elämäntavan ajattelua. Tämä lisää ihmisten, yhteisöjen sekä luonnon hyvinvointia ja tukee oppilaiden yksilöllistä kasvua.

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Happonen

4.7 Koulutuksen kehittäminen

Olemassa olevat projektit tuodaan koulutuksen kehittämisverkoston kautta kaikkien tietoon. Jokainen projekti raportoidaan kaikkien tietoon sopivalla laajuudella. Kaikkien osapuolten on tärkeää tietää, mitä on tehty, opittu ja mahdollisesti muutettu toiminnassa. Näin parhaat käytännöt on mahdollista ottaa käytäntöön muisakin palveluryhmissä. Uusia projekteja ei aloiteta ennen kuin verkosto on hyväksynyt ehdotuksen. Toimintamalliin sisällytetään myös kansainvälinen toiminta sekä korkeakouluyhteistyö. Luovutaan niiden verkostojen jäsenyyksistä, jotka eivät tue strategian toteuttamista.

Kasvatusta, opetusta ja koulutusta kehitetään yhteistyössä Tampereen Yliopiston kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunnan kanssa. Kehityskohteet määräytyvät kehitys- ja tietotarpeiden mukaisesti. Kuutoskaupunkien kanssa tehdään yhteistyötä, jaetaan tietoa ja valvotaan suurien kaupunkien etuja kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen kehittämisessä. Kuutoskaupungit muodostavat yhdessä valtion kanssa strategisen allianssin. Allianssin tavoitteena on ratkaista entistä tehokkaammin haasteita, jotka koskevat sekä valtiota että suuria kaupunkeja. Haasteita ovat esimerkiksi osaavan työvoiman saatavuus ja osaamisen vahvistaminen.

Tampereen liikunta-alan koulutuksen ekosysteemityössä korostuu eri toimijoiden - oppilaitosten, tutkimuslaitosten ja yritysten - tiivis yhteistyö. Ekosysteemi mahdollistaa joustavat koulutuspolut, väyläopinnot ja yhdistelmäopinnot, jotka mahdollistavat opiskelijoille joustavan siirtymisen eri koulutusasteiden ja alojen välillä ja vastaavat työelämän muuttuviin tarpeisiin.

TKI-toiminta (tutkimus, kehitys ja innovaatiot) yhdistää osaamisen ja käytännön kehittämisen, nopeuttaen tutkimustulosten hyödyntämistä ja uusien palveluiden ja elinkeinojen syntymistä. Koulutuksen ekosysteemin keskuksena toimii Hakametsä Sport Campus, jossa koulutustoimijat, yritykset ja tutkimuslaitokset voivat kehittää ja pilotoida uusia ratkaisuja yhdessä. Tämä mahdollistaa monipuolisen osaamisen hyödyntämisen ja tukee opiskelijoiden, urheilijoiden sekä työelämän ammattilaisten kohtaamista sekä kehittymistä. Ekosysteemi ja sen mahdollistama saumaton yhteistyö luo perustan tamperelaisen liikunta-alan koulutuksen jatkuvalla kehittämiselle.

Lähteet

Tampereen kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
Tampereen kaupungin lukiodien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
Tredun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
Tampereen Työelämäkasvatuspolku
Tampereen kaupungin nuorten työllisyysohjelma
Tampereen kaupungin digivisio 2035
Ilmari Nurmisen pormestariohjelma 2025–2029
Tekemisen kaupunki – Tampereen strategia 2035
Tampereen kaupungin hyvinvointisuunnitelma
Tampereen seudun työllisyysstrategia 2035
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
Osallisuus- ja yhteisöllisyysuunnitelma
OECD: Education at a Glance 2025
Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen
Tampereen kaupunkiseutu: Väestö 2040
Tampereen kaupunki: Väestökatsaus
Erilaisten alueiden kaupunki – Raportti Tampereen alueellisesta eriytymisestä

5 Sisäinen viittausmatriisi

Viittausmatriisi havainnollistaa asiakirjan sisäisiä viittaussuhteita. Liitteet tarkentavat toimenpidekokonaisuuksien toimintaympäristöä sekä tavoite- ja tahtotilaa.

Esimerkiksi toimenpidekokonaisuuden 1: Oppimisen ilo ja osallisuus sisältöjä tarkennetaan liitteissä 1: Aktiivisen oppijan toimintaedellytykset ja 3: Koulutus elinvoiman moottorina.

Toimenpidekokonaisuus

Liite

	1.	2.	3.	4.
1.	X		X	
2.		X		X
3.	X			X
4.		X		X
5.			X	X
6.			X	

Tampereen kasvatuksen, opetuksen
ja koulutuksen polut 2025–2035

